

ISSN 1331-226X Godina XLVII. br. 1-2, siječanj–veljača 2011. Cijena 15 kn

Novi svijet

Dijalog -
zajednički
prioritet

Ne treba
imati mnogo

RIJEČ ČITATELJIMA

Dragi čitatelji,

Naslovnička:
Mališani dječjeg
vrtića Zraka sunca
nastupili su u
programu
obilježavanja
15. obljetnice
rada vrtića

zakoraknuli smo u godinu 2011. i pred vama je opet dvobroj Novoga svijeta. Uz to nema više stranica u boji, a i broj stranica je smanjen. To su promjene koje će nas pratiti cijele ove godine. Naime, usprkos mnogim pozitivnim dojmovima i pohvalama, osobito za njegov razvitak u posljednje dvije godine, finansijska situacija našeg časopisa ima predznak minus. Dakle, tek što smo promocijama u raznim gradovima Hrvatske obilježili njegovih 45 godina, danas se pitamo kako dalje. Posljedica je to opće krize u našem društvu, kao i suvremenog životnog ritma koji ne ostavlja puno vremena za razmišljanje i čitanje. To se odražava na tiražu Novoga svijeta, a time i na mogućnosti njegova izlaženja.

Razmotrivši situaciju uredništvo je odlučilo da ove godine Novi svijet izlazi ipak mjesечно, ali sa smanjenim brojem stranica (24) i bez stranica u boji. K tome, umjesto jednog dvobroja, izdat ćemo dva: siječanj–veljača i srpanj–kolovoza.

Nažalost, iznos preplate ne možemo smanjiti, pa ona i dalje iznosi 150 kn godišnje. Ovo je prigoda da zahvalimo svima onima koji redovito plaćaju Novi svijet i tako omogućuju njegovo izlaženje, koji ga znaju platiti i za druge, onima koji Novi svijet čitaju i nadahnjuju se na njegovim tekstovima te ga šire u svojoj okolini.

Smanjenjem njegovih stranica nikako ne bismo željeli smanjiti kvalitetu i prepoznatljivost tekstova. Novinar i sluga Božji Igino Giordani tvrdio je: "Da bi se zastupala sloboda, po kojoj smo djeca Božja, potrebno je da i sam časopis bude slobodan. Nije tako teško pronaći donatore: dovoljno je u zamjenu ustupiti svoju slobodu – svoju dušu."

To što je katolički tisak obično tehnički manje privlačan, može nas zasmetati. Ali to može značiti da list nije prodao svoju slobodu: vjerovanje, moral, Crkvu..."

Novi svijet želi ostati na ovoj liniji.

Uredništvo

3 RIJEČ ŽIVOTA Neiskorišteno bogatstvo	14 U ŽARIŠTU Dijalog – zajednički prioritet	26 MLADI Blagdanske priče
4 IZ ŽIVOTA Mobitel Je li moguće skratiti udaljenosti	16 DUHOVNOST JEDINSTVA Gledati drugčijim očima Isus napušteni	27 ZDRAVLJE Antibiotici
5 U DUBINU Nenasilje	20 EKONOMIJA ZAJEDNIŠTVA Ekonomija zajedništva u Rusiji	28 AKTUALNO Kako dolazi do kockanja?
6 SPECIJALNO Neka svijetli i dalje!	22 SVJEDOČANSTVO Ne treba imati mnogo	30 RAZGOVORI Pornografija Televizija u pozadini Odgoj za društvenost
11 OBLJETNICA Odgovori na izazove vremena	24 INTERVJU Lanac prijateljstva	32 SLIKOM I RIJEČJU Medicina i zdravstvo

Mjesečnik Pokreta fokolara

godina XLVII br. 1-2 - siječanj - veljača 2011.

Uredništvo i uprava: Novi svijet, Franje Račkoga 30, 48260 Križevci, tel.: (+385) 048 682282, fax: (+385) 048 682206; e-mail: novisvijet@novisvijet.net, web stranica: www.novisvijet.net, Izdavač i nakladnik: Djelo Marijino - Pokret fokolara; Glavna urednica: Đina Perkov; Uredničko vijeće: Đina Perkov, Sonja Eterović, Zdenko Horvat;

Tisak: FEROPROMS d.o.o., Zagreb. Godišnja preplata 150 kn, za Europu: 33 EUR. Za kontinentale: 55 USD.

Pojedinačni broj 15 kn. Uplate putem vašeg povjerenika ili na račun (kunski i devizni) Pokreta fokolara broj 2360000-1101456527 ZAGREBAČKA BANKA D.D., 10000 Zagreb, Paromlinska 2, Croatia, SWIFT CODE: ZABAHR2X, IBAN HR91 2360000 1114 5652 7.

Pod poziv na broj upišite vaš evidencijski broj koji se nalazi u gornjem lijevom kutu listića s adresom. Osobe jednom preplaćene na Novi svijet dobivaju ga dok se ne odjave. Tko želi donirati bilo koji iznos za Novi svijet i tako pomoći onima koji nemaju mogućnost platiti preplatu, pod poziv na broj treba upisati 5500.

Novi preplatnici koji još ne znaju svoj evidencijski broj upisuju pod poziv na broj 5000, a kopiju uplatnice moraju obvezatno poslati na uredništvo.

Tiskanje ovog
broja započeto je
17.02.2011.

RIJEČ ŽIVOTA – VELJAČA 2011.

Ova rečenica zauzima središnje mjesto u Pavlovom hvalospjevu o ljepoti kršćanskog života, o njegovoj novosti i slobodi, plodu krštenja i vjere u Isusa koji nas potpuno ucepljuju u Njega, a po Njemu u dinamiku trostvenog života. Postavši jedno s Kristom, postajemo dionici njegova Duha i svih njegovih plodova, a prvi među njima je Božje sinovstvo.

Pavao govori o "posinstvu"¹, no to čini samo zato da bi istaknuo položaj naravnog sina koji pripada jedinom Sinu Božjem.

Naš odnos s Ocem nije čisto pravni, kao odnos posvojene djece, nego nešto bitno, što mijenja našu narav za novo rođenje. Cijeli naš život pokreće novo načelo, novi duh, a to je Duh Božji.

I ne bismo više prestali pjevati s Pavlom o čudu smrti i uskrsnuća što ga u nama proizvodi milost krštenja.

"Svi koje vodi Duh
Božji sinovi su Božji."

(Rim 8,14)

Ostavimo li više slobode Duhu Svetome koji prebiva u našem srcu, on će nas moći obilnije obasuti svojim darovima i voditi nas na putu života.

"Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji."

Neiskorišteno bogatstvo

"Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji."

Ova Riječ života nam govori o nečemu što ima veze s našim kršćanskim životom u koji Duh Isusov unosi jedan dinamizam, težnju koju Pavao sažima kao suprotstavljanje između tijela i duha. Pod tijelom on podrazumijeva cjelovitog čovjeka (tijelo i dušu) sa svom njegovom urođenom krhkoscu i njegovim egoizmom koji su neprestano u borbi sa zakonom ljubavi, štoviše, sa samom Ljubavlju koja je razlivena u srcima našim.²

Oni koje vodi Duh Božji svakoga dana moraju voditi "dobar boj vjere"³ kako bi mogli obuzdati svaku sklonost zlu i živjeti po vjeri isповједenoj na krštenju.

Ali kako?

Znamo da je za djelovanje Duha Svetoga potrebna naša suglasnost. Pišući ovu rečenicu, sv. Pavao je mislio nadasve na dužnost Kristovih sljedbenika da se odriče sebe i da se bore protiv egoizma u njegovim najrazličitijim oblicima.

No, upravo to umiranje samima sebi daje život, pa je svako rezanje, svako obrezivanje, svako "ne" našem egoističnom "ja" izvor novog svjetla, mira, radosti, ljubavi, nutarnje slobode; otvorena su vrata Duhu.

Kako onda živjeti ovu Riječ?

Moramo postajati sve više svjesni prisutnosti Duha Svetoga u nama. U našim srcima mi nosimo neizmjerno blago, no nismo toga dovoljno svjesni. Posjedujemo izvanredno bogatstvo, no ono najvećim dijelom ostaje neiskorišteno.

Da bismo čuli i slijedili njegov glas, moramo reći "ne" svemu onome što se protivi Božjoj volji, a reći "da" njegovoj volji: "ne" napastima, režući odmah određene poticaje; "da" zadacima što nam ih je Bog povjerio; "da" ljubavi prema svim bližnjima; "da" kušnjama i poteškoćama koje susrećemo...

Ako to učinimo, Duh Sveti će nas voditi i dati našem kršćanskom životu onaj okus, onaj žar, onu borbenost i sjaj što ih mora imati ako je izvoran.

Onda će i ljudi uz nas primjetiti da nismo samo djeca naše naravne obitelji, nego djeca Božja.

**Chiara
Lubich**

**RJEC
ZIVOTA ZA
OZUJAK:**
"Evo službenice
Gospodnje,
neka mi bude
po tvojoj riječi!"
(Lk 1,38)

¹ Usp Rim 8,15; Gal 4,5;

² Usp Rim 5,5;

³ 1Tim 6,12;

IZ ŽIVOTA

Mobitel

Radim u poduzeću telekomunikacija. Nalazio sam se na jednom stručnom seminaru i za vrijeme pauze na putu sam našao mobitel. Bio je nov i vrlo skup. Moji su mi kolege odmah čestitali govoreći mi da imam puno sreće, obzirom na marku mobitela i cijenu koju su svi dobro znali. No, ja sam počeo tražiti broj kako bih kontaktirao vlasnika. Što li su mi sve izgovorili kolege! Čak su mi nudili sve veće iznose novca za mobitel. Sve to meni nije bilo važno, mislio sam samo na to da ga što prije vratim jer sam osjećao da nije pravedno zadržavati nešto što je tuđe.

Kad sam se napokon susreo s vlasnicom, video sam da je to mlada majka s malom djecom. Nije znala kako mi uzvratiti. Ponudila mi je mali iznos kako bi izrazila svoju zahvalnost, ali je mnogo veća bila radost koju sam osjećao u srcu zato što sam se opredijelio slijediti Isusov glas u sebi a ne mnoge glasove oko mene.

Toni (Bugarska)

Je li moguće skratiti udaljenosti

Nastavnica sam biologije. Jednoga dana, kad sam ušla u zbornicu, saznaš sam da će naredni tjedan biti sastanak nastavnika vijeća. Svi su bili posebno zabrinuti za jedan razred. Problematika je kao i uvijek droga, alkohol i zlostavljanje.

Nešto kasnije ušla sam upravo u taj razred. Prizor se savršeno podudarao s onim što su mi rekli. Malo učenika, izgubljenih u razredu, okrenuto je prema stražnjem zidu. Neki su ispruženi na dvije stolice, drugi opet leže na klupama ili su naslonjeni na ruke, kao da spavaju. Moj pozdrav odjekne u zamornoj šutnji, no nitko mi ne odgovori. Osjećam veliku osamljenost, prazni stolovi koji me dijele od njih slični su praznini u meni.

Dolaze mi u sjećanje tolike godine studiranja, stručno osposobljavanje i sav napor koji sam u sve to uložila. S tugom primjećujem da mi to u

ovom trenutku ne može pomoći. Ne dajem se obeshrabriti. Moja im profesionalna stručnost sada ne može dati ništa, nego samo ljubav koju im mogu ponuditi. Pozivam ih da sjednu u prve klupe kad nas već ima tako malo, no nitko nema namjeru napustiti svoju poziciju.

Odem onda za svoj stol i počnem ga gurati prema stolovima djece. Buka probudi značitelju ponekih od njih. Jedna djevojka me upita što namjeravam učiniti. Odgovorim joj da će se približiti njima, kad se oni ne približavaju meni. Zatim počnem govoriti kako je naporno raditi petkom popodne. I ja sam umorna, kao i oni, no kad smo se već potrudili doći do škole, isplati se to iskoristiti i nastaviti rad na prošloj lekciji.

Polagano se pokreću. U jednom trenutku primjetim da su svi zauzeti oko biologije, pa i oni koji to nikad ne rade. Na kraju sata im čestitam za napor koji su uložili i dodam da sam bila jako zadovoljna.

Dolazi dan sastanka nastavnika vijeća. Svaki kolega predstavlja svoje stajalište. Ne znam što reći, jer primjećujem da se moje izlaganje ne bi podudarilo s izlaganjem drugih. No, iz komentara čujem da se djeci svidaju satovi biologije jer profesorica – kažu – približi svoj stol njihovima. A budući da im je blizu, osjećaju da ih prati i rade sigurniji i s više povjerenja.

Neki kolege potiho govorile kako je to možda dobra ideja, te da bi i oni mogli primijeniti istu metodu. Od tada kad uđem u razred uvijek gurnem stol uz pomoć nekoga od djece. No, sada to više gotovo da nije ni potrebno, jer prednje klupe počinju biti zauzete.

(Bahia Blanca – Argentina)

U DUBINU

Ovaj dosad neobjavljen zapis Igina Giordanija o nenasilju, vjerojatno napisan sredinom šezdesetih godina, zadivljuje svojom aktualnošću

Nenasilje je u Indiji plemenita tradicija. Utjelovila se u Gandiju koji je sredstvima nenasilja – građanskim neposlušnošću, mirnim protestnim marševima, nesradnjom, postom, itd. – u 300 milijuna porobljenih i izgladnjelih stvorenja probudio svijest o slobodi i doveo ih do neovisnosti Indije i Pakistana (...)

Krenuo je od tvrdnje da je do sada nasilje prevladavalo u ljudskoj povijesti koja velikim dijelom rezultira kao niz borbi, revolucija, agresija: kao što i svakodnevnu kroniku velikim dijelom sačinjavaju krađe, ubojstva, napadi i sukobi.

I naše je vrijeme bogato ugnjetavanjem na štetu slobode, istine, rada, mira, napretka.

Nasilje vreba u našoj podsvijesti. (...) Tamo gdje je red, iskorijenjena je većina zločina. No uz okrutan i instinktivan oblik zločina postoji oblik koji bismo mogli nazvati redizajniranim, građanskim oblikom, sačinjenim od moralnih pritisaka koji vode do kulta ličnosti, uz nametanje obreda usmjerenih na to da se nasilnik uzdigne visoko, kao Bog, a drugi bace u podnožje, kao sluge.

Tko sije vjetar, žanje oluju. Nenasilje ne sije vjetar, obično. Ono ne polazi od oholosti, nego

Nenasilje

od poniznosti; ne polazi od nagona, nego od razuma; i promatra ljude i događaje kao svod koji probija kvotu i crpi Vječno.

Nenasilje stoga označava nauk, duhovnost ili metodu djelovanja, osobito suvremenog doba, kako bi se pobijedila politička represija, rasizam, rat i svako zajedničko zlo, bez pribjejavanja ratu, antirasizmu i osveti, nego suprotstavljajući život protiv smrti, ljubav protiv mržnje, mir protiv rata, patnju protiv mučenja.

Nenasilje zaustavlja spiralu osvete, uvedenu klasnim, rasnim, ideološkim i borbama svake druge vrste: slama ciklus zla, budući da žrtva odgovara dobrim ili barem ne odgovara drugim zlom.

Prigovara se: Zar nenasilje nije

utopija, fanatizam, sentimentalizam?

Odgovara se: Nije neosnovana ideja koja uspijeva okupiti, ojačati i dovesti do političke neovisnosti i ekonomске reforme zemlju od 400 milijuna stanovnika (kao što je Indija), razdijeljenu kastama, jezicima, religijama, udaljenostima. Koji bi drugi ideal bio sposoban dovesti do toga čuda u onoj sredini i u onim uvjetima?

Nije to ni slabost. Nenasilje se pokazalo snagom čije korištenje zahtijeva odvažnost. Kao što je govorio Mahatma Gandhi: "Potrebna je hrabrost da bi se oduprlo nasilju, treba pobijediti strah".

A ljubav je ona koja pobjeđuje strah, po učenju evanđelja: Bog je ljubav, a ljubav izgoni strah.

**Igino
Giordani**

Gandi je sredstvima nenasilja u 300 milijuna porobljenih i izgladnjelih stvorenja probudio svijest o slobodi

SPECIJALNO

Neka svijetli *i dalje!*

Dječji vrtić Zraka sunca 3. prosinca svečano je proslavio svoju 15. obljetnicu. Donosimo samo neke od brojnih lijepih priča vezanih uz njegov rad.

**Đina
Perkov**

Pjesmama,
igrama,
plesovima i
scenski
prikazima bivši
i sadašnji
polaznici vrtića
prenijeli su sve
nazočne u
čudesni dječji
svijet

Kakvu važnost u životu jednoga grada ima dječji vrtić? Koji je njegov značaj za odnose u obiteljima, u društvu, pa čak i među narodima, moglo se vidjeti i čuti 3. prosinca na svečanosti u velikoj dvorani Hrvatskog doma u Križevcima.

Središnja vrijednost

Lepršava radost i iščekivanje lebdjeli su u zraku dok su ugledni uzvanici kao i mnogi roditelji i djeca zauzimali svoja mesta. Uvodna mimika popularnog lika, prijatelja vrtićanaca, izrazila je središnju vrijednost kojoj u

svom radu teže osoblje i djeca vrtića – ljubav.

Potvrdila je to i ravnateljica Terezija Horvat koja je u pozdravnoj riječi istaknula: "Temelj odgojnog djelovanja vrtića je uzajamna ljubav izražena kroz osnovne ljudske i kršćanske vrijednosti: zajedništvo, uzajamnost, dijalog, altruizam, odgoj sa sugrađanstvom".

Program predškolskog odgoja i obrazovanja u ovom vrtiću provodi se u 4 odgojne skupine mješovitog uzrasta. Specifičnost vrtića je prakticiranje novih smjernica pedagogije zajedništva i provođenje elemenata metode Agazzi. U odgojni proces

uključeno je kompletno osoblje vrtića, od odgojiteljica i stručnog osoblja, do domara, spremaćica i kuharice, kao i roditelja čiji je doprinos nenadoknadiv. Valja istaknuti da je tijekom 15 godina njegova rada kroz vrtić prošlo oko 600 djece, a trenutno ima 113 polaznika.

Među publikom u Hrvatskom domu su roditelji i djeca iz prve generacije koja je pohađala vrtić. Lucija Pavljak danas je na studiju medicine. Njezin otac Ivica kaže da su Lucija a kasnije i sin Andrija iz vrtića donosili nešto toploga, što je usred svakodnevnih briga njih roditelje uvijek razveselilo i

opustilo ih, te se na njih prelijevalo. Dodaje da je to i danas ostalo u njima i kad se sjete vrtića, vidi im se na licu da su tam imali nešto dobro i lijepo.

Na adresu vrtića ovih su dana stigle poruke s čestitkama i željama za daljnji rad iz mnogih krajeva Hrvatske i Europe. Među njima je i poruka predsjednice Fokolara Marije Voce koja je poručila: "Ohrabrujem vas da i daleže živite kulturu ljubavi i jedinstva, što vam je Chiara Lubich zaželjela 2005. godine, kako biste sve više ostvarivali bratstvo među vama i širili ga u svijet".

Nakon pozdravnih govora domaćina, gradonačelnika Branka Hrga, predstavnice Koprivničko-križevačke županije Ane Mušlek i talijanskog veleposlanika u Republici Hrvatskoj Alessandra Pignattija, pozornicu Hrvatskog doma ispunili su mališani vrtića. Ovaj dan je prije svega njihovo slavlje. Pjesme, igre, plesovi i scenski prikazi bivših i sadašnjih polaznika vrtića prenijeli su sve nazočne u čudesni dječji svijet. Tri mala voditelja zavidnom su spontanošću na hrvatskom, engleskom i talijanskom jeziku uveli publiku u program koji su pripremili sadašnji i bivši vrtićanci, a koji nas je odveo na putovanje cijelim svijetom, i ne samo svijetom, nego i daleko u svemir. "Kroz čitavo ovo putovanje dajemo sebe i gradimo dugi lanac ljubavi koji povezuje sve krajeve i sve ljude koje smo na ovom putovanju sreli", napomenuli su.

Suradnja s obrazovnim ustanovama

Vrtić je kroz 15 godina rada razvio suradnju s mnogim institucijama u gradu i šire. Koordinacijom pedagoginje vrtića Annalise Gasparini suradnja s Učiteljskim fakultetom u Zagrebu dovela je do

stručnog usavršavanje iz pedagogije zajedništva i Agazzi metode za diplomirane studente i profesore iz više zemalja, a ostvareno je s međunarodnim centrom za studij EDU (Odgovor i jedinstvo) iz Rima. Od prošle godine taj kolegij studenti Učiteljskog fakulteta mogu uzeti za izborni predmet. Stručna suradnja se proširila i na druge fakultete i obrazovne ustanove u Makedoniji, Srbiji, Sloveniji i Italiji.

Prodekanica Učiteljskog fakulteta u Zagrebu prof. Ljubica Bakić Tomić pozdravila je ugledne goste na domjenku u Centru Pokreta fokolara, osnivača vrtića Zraka sunca, zaželivši "da se još puno sunca i ljubavi širi iz Križevaca diljem Hrvatske i da uskoro ugledamo jednu sesnicu ili brata u Zagrebu". Najavila je i otvaranje petogodišnjeg studija predškolskog odgoja i želju da se suradnja proširi i produbi.

Viša savjetnica za ravnatelje predškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj, magistra znanosti Inga Seme-Stojnović pozdravila je nazočne u ime ravnatelja Agencije za odgoj i obrazovanje gosp. Vinka Filipovića i ispred Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Napomenula je da je Agazzi pristup u Hrvatskoj posebno značajan jer "ima izvanredan način da djeca prolazeći kroz ovaj vrtić dožive pounutrenje vrednota koje on promovira (odgoj za mir, za darivanje, za davanje, za prijateljstvo, za poštovanje), te ih i dalje žive jer postaju njihovo trajno vlasništvo". To je posebna vrijednost ovog pristupa, istaknula je zaključivši: "Izražavajući ovom vrtiću želje za današnji rođendan, koristila bih se riječima Agazzi metode da svako dijete u sebi ima klicu koju u dobroj okolini možemo podržati da se razvije u jedan od najljepših individualnih cvjetova.

Obzirom da je ovaj vrtić zasada jedini u Hrvatskoj, mogli bismo isto reći da je klica koja se uz dobru podršku zajednice može razviti i širiti svoje sjemenje dalje..."

Začetnici nove pedagogije

S posebnim osjećajima i (zašto ne?) s određenom dozom ponosa, proslavi je nazočila prof. Mirjana Bidoli, danas stručna suradnica savjetnica u dječjem vrtiću sa 680 djece u Sesvetama, a prije 15 godina županijska savjetnica za predškolski odgoj i obrazovanje. Kaže da bi o ovom vrtiću mogla napisati cijelu knjigu:

"Kada su se prije 15 godina Minka i Rudi Fabjan ispred Pokreta fokolara željeli sa mnom posavjetovati na koji bi način iskoristili zakonsko pravo da vjerska zajednica osnuje dječji vrtić, neposredno prije toga vratila sam se iz Italije iz posjeta vrtiću u Bresci koji je radio po Agazzi metodi. Došla sam puna dojmova i rekla sam im: 'Kad već otvarate vrtić, neka to bude vrtić Agazzi metode'.

Bili smo presretni što smo u njima imali jednu posebnost, što smo mogli učiti od njih i uz

*Mirjana Bidoli:
"Zraka sunca je
prva ušla u
voljnu sferu
djelata u koju
spadaju
vrijednosti,
stavovi, motivi,
pronašla je
metodičke
putove kako to
poticati kod
male djece..."*

(2) arhiv NS

(Zajrav NS)

Bivši polaznici vrtića publici su predstavili scenske prikaze dijelova pripovijesti Mali princ

njihovu pomoć reafirmirati odgojnu ulogu vrtića. Htjeli mi to ili ne htjeli priznati, škole i vrtići bili su opterećeni ostvarivanjem materijalnih zadaća. Bilo je jako važno što dijete zna, da istražuje materijalni svijet oko sebe, a da ne istražuje svoje ponašanje i osjećaje. Zraka sunca počela je prva s etičkim, humanim, pozitivnim vrijednostima, koje govore o osobinama djeteta i čovjeka po kojima je čovjek zapravo u životu sretan. Želimo li budućnost djeci i društvu, moramo se vratiti proučavanju upravo etičkih, humanih, životnih i pozitivnih vrijednosti.

Zraka sunca je prva ušla u voljnu sferu djeteta u koju spadaju vrijednosti, stavovi, motivi, pronašla je metodičke putove kako to poticati kod male djece; kako to nešto što je apstraktno posredovati djeci i odgajati djecu. I nije važno što dijete zna, važno je kakvo je ono uistinu i kako se ponaša.

U 15 godina vrtić je mnogo postigao. Došao je do fakulteta, priznat je u bivšim državama, međunarodno je priznat... Opus rada ovog vrtića je kao nekoga s 50 godina."

Svoje je dojmove prof. Bidoli zaključila čestitkama i željom

vrtiću: "Prije 15 godina s radošću smo vas dočekali pred ulazom u veliku obitelj dječjih vrtića Hrvatske. Bili ste začetnici nove pedagogije i metode rada s predškolskom djecom, ishodište originalnih ideja i vizija razvoja. Naša je želja da nam i dalje budete ovako inspirativni na putu traženja i oživotvorenja humanih vrijednosti koje tako snažno sjaje iz vaše Zrake sunca."

Suradnja s gradom

Vrtić je od samog početka uživao podršku grada. Gradonačelnik Branko Hrg i sam se prisjetio vremena kada se razgovaralo o koncepciji budućeg vrtića te potvrdio da je suradnja bila prekrasna, počevši od vremena kad je bio gradski vijećnik, potom pročelnik i konačno u ulozi prvog čovjeka grada.

Predsjednik gradskog vijeća Križevaca gosp. Roko Bašić obrativši se skupu među ostalim je rekao: "Vašim dolaskom Križevci su promijenili izgled. Primijetio sam da kod vas postoji nešto što čovjek može samo učiti, a to je zajedništvo, prijateljstvo, ljubav jednoga prema drugome, uvažavanje čovjeka prema čovjeku bez obzira koliko on bio star, kojega spola bio i tome slično."

Dogradonačelnik i predsjednik Auto moto kluba Križevci gosp. Stjepan Peršin dotaknuo se prometne kulture "u kojoj vi tako lijepo, s toliko srca, ljubavi i topline sudjelujete". Istaknuo je koliko je to važno. Spomenuvši da je grad Križevci prije 2 god proglašen najsigurnijim gradom u Hrvatskoj, dodao je: "Tome ste i vi dali svoj doprinos".

Poznati Križevčanin, naš peterostruki olimpijac Branko Zorko, neko je vrijeme u vrtiću vodio sportsku grupu. "Bilo mi

NEKA SVIJETLI I DALJE!

je posebno zadovoljstvo i čast raditi s tom djecom. Stekao sam puno malih prijatelja, bilo je puno radosti i smijeha i to su bili vrlo važni trenutci u mojoem životu poslije vrhunskog sporta. Nakon što sam se zbog brojnih povreda prekinuo baviti atletikom, to mi je bio jedini način da se opet vratim sportu i uživao sam."

Vlč. Ivan Žufika u vrijeme otvaranja vrtića bio je župnik u Križevcima i morao je odgovarati na pitanja župljana o novom vrtiću i njegovom osnivaču. "Zraci sunca" danas je zaželio neka zbilja zasja, s još više zraka!

Međunarodna suradnja

Zraka sunca je i plod velikodušnosti donatora iz Italije koji su mu odmah pružili konkretnu pomoć. Počeli su od malih obiteljskih akcija prijatelja, da bi se glas proširio i došao do uglednih gostiju koji su danas nazočni na proslavi. Uz veleposlanika Pignattija tu je i Franco Iacop, regionalni ministar za međunarodne odnose u talijanskoj pokrajini Friuli-Venezia-Giulia, dogradonačelnica Reane del Rojale Attilia Marcolongo, te izaslanstvo instituta Agazzi iz Brescie na čelu s Mariangelom Colombo.

Veleposlanik Pignatti nije prvi put u Križevcima. Vrtić je posjetio u travnju, a u rujnu je bio u ovom gradu prigodom otvaranja talijansko-hrvatske tvornice Strojometal. Vidljivo zadovoljan svoje je dojmove sažeo riječima: "Danas se osjećam sretan i ponosan, kao Talijan i kao predstavnik Italije u Hrvatskoj, zbog ove velike suradnje. Vidjeti ovaj fantastičan petnaestogodišnji rad – danas smo vidjeli malenu djecu i onu koja su počela prije 15 godina, a danas su velika – mislim da je to najbolje svjedočanstvo uspjeha vrtića Zraka

sunca, koji doista donosi zraku ljubavi, bratstva i razumijevanja, a to je vrlo važna poruka za Italiju i za cijelu ovu regiju."

Zadovoljan je i Franco Iacop: "Sjećam se prvog našeg susreta u općini Reana 1996. Od tada smo sudjelovali u tom suncu koje je raslo ovdje u Križevcima i koje je dalo mogućnost da se izgradi ovo prijateljstvo s dječjim vrtićem Zraka sunca, s Mariapolijem, s gradom Križevcima. Dakle, to sunce se proširilo. Kao pročelnik, imao sam priliku i u Beogradu posjetiti vrtić koji isto radi na širenju ove poruke. Zato danas osjećam zadovoljstvo i posebne emocije zbog ovih 15 godina i želim još puno godina prije svega vrtiću Zrake sunca ali i širenje ove poruke solidarnosti i prijateljstva."

Attilia Marcolongo obećala je da će njezin grad nastaviti suradnju koju je započeo prethodnik Franco Iacop i kao uprava sigurno prihvatiće sve pozive na susret, dodavši: "Svi ste dobrodošli kada budete imali volje i mogućnosti da nas dođete posjetiti".

Metoda Agazzi u Italiji ima više od 100 godina i danas sig-

urno ima veliku važnost u odrastanju naše djece, rekla je Maria Angela Colombo i nastavila: "Čestitam odgojiteljicama vrtića Zraka sunca. Jako sam sretna što sam ovdje sa skupinom prijatelja iz Brescie i što zajedno paralelno idemo putem metode Agazzi koja je nastala unutar naše škole. Ponišni smo na ovaj naš zajednički hod i kako se metoda utjelovila ovdje u Hrvatskoj. Svi proživljavamo teške trenutke i tek sada smo u Italiji shvatili da resursi moraju ići u smjeru naših mladih, počevši od najmanjih."

Diegova nada

Na svečanosti je bio nazočan i prvi donator Zrake sunca, prijatelj gradića Faro i počasni građanin Križevaca, neumorni sakupljač humanitarne pomoći u vrijeme Domovinskog rata, od kojega je i započela suradnja s Italijom, gosp. Diego Mansutti. Uložio je sve napore da dođe na proslavu obljetnice. Skroman, kao i obično, nije javno govorio, pa smo ga upitali za dojmove: "Presretan sam jer sam vidi veliki rast. Doista je nešto veliko to što ste se uspjeli integrirati u

Svečanosti je nazočio Diego Mansutti, prvi donator Zrake sunca, prijatelj gradića Faro i počasni građanin Križevaca, neumorni sakupljač humanitarne pomoći u vrijeme Domovinskog rata, od kojega je započela suradnja s Italijom.

NEKA SVIJETLI I DALJE!

zajednicu grada Križevaca. Vidio sam da se djeca vraćaju, video sam i djecu koja su bila naši gosti u Italiji. Vidjeti da su svi oni još uvijek u kontaktu s vrtićem – gdje su dobili odgoj koji inače ne bi dobili, o životu i zajedništvu među različitim narodima, rekao bih i među religijama, među vrlo različitim osobama – i da su danas bili svi braća! To je za mene nešto pre-

suze na oči, jer to znači da je došlo do integracije. A ovaj vrtić je poslužio da se dogodi integracija: među narodima, među jezicima, među religijama, a prije svega u ljubavi koja se ovdje živi, a ova djeca će je širiti u svijet."

Na pitanje sjeća li se prve akcije koju je pokrenuo za vrtić odgovorio je: "Kad smo čuli za vrtić, ja i moj prijatelj

veliko. Zatim smo uključili mnoge ljudi, pokrenuli mnogo akcija. Ali vidjeli smo kako ta realnost raste i danas daje nezamislive plodove. To su doista Božji plodovi, a to je veliko! Jer su proizšli iz jedinstva, među nama, među vama, među svim obiteljima i djecom."

Diego nam je na kraju povjedio da gaji jednu nadu: "Nadam se da iz ovih malih klica može izrasti Europa kakvu mi želimo, kršćanska Europa, koju zapadni Europoljani odbacuju. Mislim da se od ove djece možemo nadati boljoj budućnosti.

Zahvalan sam što sam mogao prvi put doći ovdje u Faro 13. siječnja 1992. i govorim ponosno o tome ljudima s kojima dolazim u kontakt. Nadam se da upravo ovo sjeme koje je u ovom dijelu svijeta posijala Chiara Lubich može biti ono sjeme koje će donijeti jedinstvo i mir svima."

Čudesan svijet djece

U ušima mi odjekuje pjesma mališana u Hrvatskom domu: "Kad bi ljudi odrasli ponekad djecu slušali, tad bi se manje ljutili, u srcu ljubav slutili. Kad bi na nekom planetu živjela samo djeca svijeta, taj svijet bi bio predivan..."

Kroz njihov program i svi mi odrasli mogli smo uroniti u čudesan svijet djece koji se svakodnevno živi u vrtiću Žraka sunca, zahvaljujući njegovom osoblju, a nadasve odgajateljicama. Stoga je ovo prigoda da se oda priznanje i zahvalnost svima onima koji su kroz sve ove godine gradili taj dječji svijet. Jer nije lako iz dana u dan zaboravljati na vlastite poteškoće, prevladavati umor i uvijek iznova među sobom graditi zajedništvo, slušati djecu te i sami postajati djeca kako bi ovim malenima mogli darovati njihov čudesan svijet. ■

arhiv NS

*Djelatnici
vrtića Žraka
sunca
mališanima
svakodnevno
daruju njihov
čudesan svijet*

divno jer i to je bio razlog zbog kojega smo mi radili kampanje u Italiji. Idem kući prepunog srca zbog svih tih zraka sunca koje sam danas video. Danas je Hrvatski dom bio pun i vidjeti svu tu veliku ljubav u jedinstvu, tu djecu s učiteljicama, političarima, ličnostima, doista je nešto veliko i takve plodove može donijeti samo jedinstvo kojemu nas je Chiara uvijek učila. Mislim da će upravo odavde krenuti nešto novo, mislim da je već krenulo. Hrvatska se otvorila zapadnom svijetu, Europi. Kad sam danas čuo djecu kako govore na raznim jezicima, gotovo su mi došle

Mario Tassin, počeli smo s nečim lijepim. On je užgajao guske, a ja i moja žena smo ih pripremali za jelo i organizirali smo veliku večeru za 520 ljudi, potom još za 200. Na večeri smo uzvanicima predstavili projekt vrtića, oni su platili večeru, a mi smo zaradu odnijeli u vrtić. Sve troškove smo podmirili sami, a sredstva koja smo dobili pomogla su vrtiću da krene.

Ja također predajem na sveučilištu za ljude treće dobi. Tamo sam susreo zajednice koje sam dovodio ovdje u Faro. Oni su proglašili godinu solidarnosti s vrtićem. To je bilo nešto jako

OBLJETNICA

arhiva NS

Odgovori na izazove vremena

Završavamo pri povijedanju Majde Čop o djelovanju Pokreta fokolara u Srbiji i njegovom odgovoru na povijesne izazove

Radi potreba Pokreta fokolara godine 1989. u Beograd su se iz Slovenije preselili Slavi i Andrej Snoj, vjenčani fokolarini s djecom. U tim teškim vremenima njima kao Slovencima bilo je nemoguće naći posao, pa su se prihvatali svega što im je moglo donijeti kakav-takav prihod. Prva godina bila je puna iskušenja, od traženja različitih poslova pa do selidbe zbog gubitka već uređenog stana. Tada im je došla ideja da krenu s proizvodnjom svjeća i da ih prodaju po crkvama u Sloveniji i Crnoj Gori. Ništa nisu znali o tehnologiji i o tržištu, ali Bog je slao jednu osobu za drugom i

uskoro se kompletirao mozaik te Božje avanture. Jedan im je poznanik primjerice poklonio lonac za topljenje parafina. U požaru, koji je nakon nekoliko mjeseci uništio gotovo cijelu radionicu, samo se taj lonac nije zapalio.

U teškoj situaciji koja je nastala nakon požara osjećala se ljubav cijele zajednice, od Vojvodine do Makedonije. Bez obzira na sve kušnje, pogled Andreja i Slavi uvijek je bio usmijeren prema Bogu i kroz mnoga događanja osjećali su kako ih On vodi. Prva narudžba za svjeće došla je iz Marijine crkve, dakle od Marije! Kad nisu imali više ni hrane ni novca

molili su navečer "kruh naš svagdanji daj nam danas" i drugi dan im je od Petri Franje iz Makedonije stigla vreća brašna, koje su poslije dijelili s drugima.

Dječji vrtić

Slavi je inače bila odgojiteljica s radnim iskustvom i izuzetnim smisлом za rad s djecom. Sjećam se da smo jednom šetale po gradu i maštale o otvaranju dječjeg vrtića. No, to je u postojećoj društvenoj situaciji izgledalo neizvodivo, bilo je upravo absurdno o tome razmišljati. A mi smo se toliko zanijele da smo ušle u gradski

**Majda
Čop**

Dječji vrtić Fantasy u Beogradu otvoren 1991. predstavlja je važan korak onog povijesnog trenutka

autobus ne sjetivši se ni kartu kupiti. Pribrale smo se tek kad su ušli kontrolori a mi brzo izšle, dotle da su nas vrata skoro prignječila.

Ipak, zamisao o vrtiću počeli smo ostvarivati. Tada je jedna gospođa u crkvenim prostorima

je godine rastao, sve do 100, koliko ih je danas. Kako bismo mogli udovoljiti potrebama, željama i upravo pritisku roditelja, svake je godine trebalo nešto dogradjivati i povećavati prostor. U početku su pored Slavi u vrtiću radile fokolarine i tako su se

*Majda Čop:
"Svako putovanje na Kosovo bilo je posebno. Željeli smo biti što bliži osobama s kojima smo se susretali."*

uz katedralu poučavala djecu francuski jezik. Kad se netko od radnika razbolio, ta je gospođa preko župnika Jožeta Hauptmana, svećenika fokolarina, tražila pomoć za čišćenje prostorija. On je pozvao Slavi, a ona je uz svoj posao pedagoškim idejama toliko pomogla osoblju da je više nisu htjeli izgubiti. Tako je nakon tjedan dana dobila stalni posao. Istodobno smo mi imali već pripremljene prostore za vrtić u drugom dijelu tog kompleksa, no registraciju su nam odbile četiri uzastopne komisije. Tek nakon petog zahtjeva dobili smo rješenje. Bilo je to 15. kolovoza 1991. Osjećali smo kako je to znak da Marija ima svoj plan s tim vrtićem i da nas je uzela pod svoj plašt.

Uskoro je počeo s radom privatni vrtić *Fantasy*, danas predškolska ustanova.

Broj od 25 djece koliko ih je vrtić pohađalo na početku svake

postavili temelji rada u međusobnoj ljubavi, a potom smo zapošljavali ljude s odgovarajućom spremom i tako popunili radna mjesta u skladu sa zakonom.

Što je to privlačilo osobe? Pedagogija je dio društvenog sustava koja pomaže održavati društveni red i prenosići društvene vrijednosti. Naša vizija bila je odgajati čovjeka kojem drugi čovjek nije stranac, već brat, jer je temelj ljudskog bitka odnos – ljubav. Srbija je bila osiromašena od tih vrijednosti više nego okolne zemlje. Naš vrtić postao je izvor pedagogije zajedništva, koju nismo razumjeli toliko kao zadatak pedagoga, već kao važan korak onog povijesnog trenutka.

Iz svakidašnjeg konkretnog života nastajala je nova metoda, nova teorija, novi putovi i pedagoške ideje, povezivanje prakse i teorije.

Najprije se na odnosima trebalo raditi unutar vrtića, među odgojiteljicama. Svatko je prolazio kroz tunel osobnog i zajedničkog sazrijevanja i rasta. Kada je naš odnos postao pravi, mogli smo taj život darovati roditeljima, djeci, svakome s kim smo dolazili u kontakt. To nam je davalo uvijek novi polet i nove ideje kako dalje.

Danas vrtić Fantasy ima preko 20 zaposlenika, a ove godine obilježit će 20 godina rada. Roditelji kažu da je to najbolji vrtić u Beogradu. I današnji je srpski predsjednik Tadić 5 godina vozio svoju djecu u naš vrtić, kao i više ljudi iz ministarstva i bliskih vlasti.

Za vrijeme bombardiranja 1999. preporučeno je da se zbog opasnosti svi vrtići zatvore. Mi smo odlučili da ostane otvoren jer su ljudi u to vrijeme bili izbežumljeni. I doista, svi su dovodili djecu i kod nas su nalazili mir.

Akcija "Kosovo"

To bombardiranje je došlo iznenada, pa su prodavaonice bile bez ulja, šećera i drugih namirnica. Ljudi su ionako bili jako siromašni, nisu imali nikakvih zaliha i odjednom su se našli bez hrane. Prva naša reakcija bila je priprema paketa i popis ljudi za koje smo znali da ih je to siromaštvo iznenadilo. Nosili smo im pakete, mi fokolarine, obitelj Snoj i župnik Jože. Isli smo po Beogradu, a poslije i šire. Ta je gesta ostavljala snažan dojam na ljudе.

Kao što znamo, u ratu je zaoštren odnos između Srbije i Kosova. Chiara Lubich s nandom Djela Marijina cijelog svijeta htjela je pomoći i ljudima na Kosovu koji su toliko trpjeli. Te sam godine bila s Chiarom u Rimu i ona je željela izbliza pratiti situaciju. Rekla mi je: "Zvat ćemo te". To nije

ODGOVORI NA IZAZOVE VREMENA

bilo uobičajeno i ja skoro da nisam povjerovala. Izvještavala sam je, slala sam joj pisma, a njezina prva prijateljica Silvana nas je zvala u fokolar zanimajući se kako smo i kako živimo.

Iz Rima sam se, dakle, vratila s Chiarinim mandatom da idemo na Kosovo i da ljubimo taj narod. Kad su međunarodne snage prvi put došle na Kosovo, odmah smo išli i mi: s. Sofija iz Beograda koja je inače s Kosova, Azir Selmani iz Skopja koji je poznavao Kosovo, svećenik Jože i ja.

Suočili smo se s velikim bolima žena bez muževa i majki bez sinova. Sjećam se susreta s majkom kojoj su ubili 5 sinova, tužnih pogleda 5 nevjesta i tek rođenog Benjamina koji je već bio bez tate. Naš im je dolazak puno značio. Bili su iznenađeni, presretni, ganuti.

Dolazili smo više puta i preko svećenika i biskupa došli do najviše pogodenih osoba i područja...

Svako putovanje je bilo posebno. Mi smo praktički došli iz Srbije, iako se nismo mogli predstaviti kao takvi. Hvala Bogu, bili smo uglavnom Slovenci, ali govorili smo jezik koji je njima bio neprijateljski. Pred jedno putovanje naši mлади uporno su učili nekoliko pjesama na albanskem jeziku. Željeli smo biti što bliži osobama s kojima smo se susretali. Kad smo se predstavili u crkvi prepunoj mladih, u župi Bistražin, nastalo je oduševljenje, ljudi su reagirali pljeskom, a poslije smo se sporazumijevali i na srpskom jeziku, a to je bilo moguće jer je progovorio jezik ljubavi.

Makedonija – ljepota različitosti

Od 2006. godine živim u Skopju, gdje danas zajednicu Pokreta fokolara osim katolika čine pravoslavci i muslimani. Duh karizme jedinstva Make-

doniju je dodirnuo još davne 1965., kada je prvi fokolarin Antonio Petrilli iz Rima dolazio ovamo u posjet svom prijatelju svećeniku, a temelji zajednice sežu u 1983., kada je pripadnike Pokreta srdačno primio biskup mons. Joakim Herbut, u čijoj smo biskupiji te godine imali povijesne susrete. Godine 1985. u Skopje se doselila obitelj-fokolar Marije i Mate Mikulec iz Zagreba, koji i danas ovdje žive.

Ovih nekoliko godina imala sam mogućnost mnoge obitelji u Skopju osobno posjetiti, više ih upoznati i suoživjeti s njima. Navest ću samo dvije zgode susreta s islamskom kulturom i vjerom koje su mi se snažno utisnule u dušu. Došavši u jednu muslimansku obitelj, bilo mi je zanimljivo kako je baka sjela pored mene i ispričala mi u detalje sav svoj život, sve najdublje i najdelikatnije o sebi. U tome sam doživjela izvanrednu otvorenost.

A kad je sin naših prijatelja poginuo u prometnoj nesreći, dojmila me se njihova jaka i tako posebna tradicija koja povezuje, pomaže im da žive jedni za druge. Cijelo razdoblje neizvjesnosti, dok je mladić bio u komi, dakle 12 dana, svi prijatelji, hodže, rodbina, dolazili su u kuću,

muškarci posebno, žene posebno. Cilj je da se podržavaju molitvama i podsjeti kako to nije bila slučajnost, nego Božje dopuštenje. Njihovi razgovori nisu formalni, nego usmjereni na Boga i na podršku roditeljima da vjeruju da je dijete otišlo u raj. To potvrđuju i riječima koje izgovaraju dok izražavaju sućut: "Vjerujemo da je (sin) u raju i ako vam već ne može biti lijepo ovdje na zemlji, vjerujemo da ćete s njim u raju živjeti sretno". Vjeruju da Bog na taj način pročišćuje osobe. Članovi obitelji po cijele dane samo dočekuju goste koji ne prestano dolaze izraziti sućut. Ručak im donose prijatelji i susjedi, i tako još 9 dana nakon sahrane. Oni nose svoju bol u velikoj podrški i zajedništvu.

Duh karizme jedinstva dota knuo je bivšeg dekana i nekoliko profesora Pedagoškog fakulteta u Skopju. Želja da doprinesu ostvarenju bratstva u njihovoj zemlji, potaknula ih je da se založe za otvaranje multietničkog dječjeg vrtića pri Fakultetu, gdje se najmanjima već prenosi kultura mira, zajedništva i darivanja, po smjernicama pedagogije zajedništva. Upravo je izaslanica Chiare Lubich, Vale Ronchetti, položila kamen temeljac vrtiću koji već svjedoči o ljepoti života u različitosti. ■

*Osim katolika
zajednicu
Pokreta
fokolara u
Makedoniji
čine pravoslavci
i muslimani*

arhiva NS(2)

U ŽARIŠTU

Arhiva CN (2)

Dijalog – zajednički prioritet

Predsjednica Pokreta fokolara Maria Voce posjetila Carigradski patrijarhat u Istambulu

**Neven
Novak**

*Na slici:
Carigradski
patrijarh
Bartolomej I. i
predsjednica
Fokolara Maria
Voce*

Srdačan i istodobno svečan prijem priredio je carigradski patrijarh Bartolomej I. osobni koja je primila baštinu Chiare Lubich, predsjednici Fokolara Mariji Emmaus Voce, 27. prosinca u svom privatnom studiju u Fanaru, povijesnom sjedištu Ekumenskog carigradskog pravoslavnog patrijarhata. S njom su bili odgovorni za Pokret u Turskoj, Angela Caliaro i Carmine Donnici, te članovi dvaju fokolara u Istambulu. "Ima nas 12, kao apostola",

primijetio je sa zadovoljstvom Patrijarh. Bili su prisutni i metropolit Apostolos s otoka Halki i otac Dositheos, ravnatelj Ureda za komunikacije u patrijarhatu.

U svom pozdravu Bartolomej I. je podsjetio da je bio svjedok "poštovanja, ljubavi i divljenja koje je njegov prethodnik patrijarh Dimitrios gajio prema sadašnjoj predsjednici i prema djelovanju Pokreta fokolara". Maria Voce je, naime, živjela u ovoj metropoli od godine 1978. do 1988. Tih su se godina Bar-

tolomej i Maria Voce upoznali, dok je on bio patrijarhov tajnik. Sada su se prvi put susreli u svojim institucijskim ulogama.

"Fokolar osobito povezuje Crkve staroga i novoga Rima" – rekao je i nastavio: "Svi ste vi danas oduševljeni suradnici ljubljenog pape Benedikta i naše skromnosti", istaknuvši potom "već očite plodove fokolara: Od Chiare Lubich do mlade Chiare Luce, prve fokolarine koja je dostigla cilj svetosti".

Vraćajući se na temu odnosa među vjernicima, Bartolomej I. želio je istaknuti kako samo na temelju životnog svjedočanstva "dijalog ne ostaje prazna i sterilna akademska vježba, koju lako opovrgavaju oni koji se i dalje opiru ekumenskom i međuvjerskom dijalogu. Nama je dijalog prioritet." "Hvala Bogu!", uskliknuo je na kraju audijencije i nastavio: "Hvala Bogu za vaše prijateljstvo, za vaš posjet, za plodove vašega pokreta, za nastavak ovoga djela Božjega koje daje slavu njegovu imenu."

Dan kasnije, 29. prosinca, slijedio je odlazak na grobove patrijarha Atenagore I. i Dimitriosa I., koji su dobro poznавali utemeljiteljicu Fokolara. "Vječni Oče, daj da se ubrzaju koraci prema punom zajedništvu između Katoličke i Pravoslavne crkve", molila je predsjednica Fokolara na grobnicama.

Nakon važne audijencije s patrijarhom Bartolomejom I., koja je bila i motiv putovanja, boravak predsjednice u ovom povijesnom gradu bio je vezan uz susrete kao što je posjet ocu Luigiju Iannittu, franjevcu konventualcu, 91 godina, koji je karizmu jedinstva upoznao 1949. te sedamdesetih godina

Iz povijesti

Odnosi Ekumenskog carigradskog patrijarhata i Pokreta fokolarima započeli su 1967. godine, kada je patrijarh Atenagora I. pozvao Chiari Lubich u svoje sjedište u Fanar, Istanbul, jer je želio upoznati Pokret. Zadivilo ga je kršćanstvo koje je postalo život, središnje mjesto evandeoske ljubavi, davanje značenja Mariji. Od tada se uspostavilo duboko duhovno razumijevanje. Atenagora je ohrabrio širenje duha Fokolara među pravoslavce. Chiara će se u Istanbul vratiti 8 puta. Njegovi nasljednici, Dimitrios I. i Bartolomej I. nastavili su odnose poštovanja i suradnje s Chiaram i Pokretom. Posljednji susret Chiare s patrijarhom dogodio se 6. ožujka 2008., nekoliko dana prije njezinog preminuća. Budući da je bio u Rimu na susretu s Papom, želio ju je posjetiti u poliklinici Gemelli. Bio je to susret dubokog zajedništva. "Sa zahvalnošću" joj je udijelio svoj blagoslov.

okupio prvu skupinu koja je počela živjeti duhovnost fokolara. U ozračju velikoga prijateljstva održan je susret sa skupinom muslimana iz Istambula koji godinama surađuju s Pokretom.

Mons Louis Pelatre, apostolski vikar Latinske crkve u Istambulu sračno je primio Mariju Voce. Poznaju se od osamdesetih godina, kada su oboje živjeli u ovoj metropoli. Zato je razgovor odmah krenuo na velike teme, počevši od dijaloga i njegove važnosti. "To je nova granica, ne možemo se zatvoriti", rekao je izrazivši veliko poštovanje prema djelovanju pravoslavnog patrijarha u ekumenskom dijalu i dijalu s muslimanima. Na kraju je živo zahvalio Mariji Voce "ne samo zato što je u Istanbulu ostavila dva fokolara, nego i zato što ih je obnovila dolaskom dvojice mladih fokolara".

Govoreći o značenju života u graničnim situacijama, mons. Pelatre je rekao da onima koji ga s vremena na vrijeme pitaju što

radi u Turskoj, obzirom na mali broj vjernika, uvijek odgovara: "Nije ispravno reći da se nema što raditi, samo treba razumjeti kako".

U istoj ulici – nazvanoj po papi Roncalliju, jer ovdje je budući Ivan XXIII. bio nuncij na prijelazu u četrdesete godine – nalazi se sjedište apostolske nuncijature, gdje je bio susret s nadbiskupom Antoniom Luci-

bellom. Vrlo povjerljivi razgovor većim je dijelom bio posvećen odnosima s islamom. "To je međukulturalni dijalog, još prije nego međuvjerski" istaknuo je. Izrazio je duboko poštovanje prema neumornom radu Bartolomeja I. za ekumenizam i dijalog s islamom.

Zajedno s fokolarinima Maria Voce je vidljivo radosna opet posjetila neka mjesta simbole ovoga grada, od Plave džamije do Muzeja islamske umjetnosti. U Svetoj Sofiji – najprije bazilici, potom džamiji a danas muzeju – povjerila je: "Ne uspijevam obuzdati gauće unatoč mnoštu: ovo mjesto odmah povezujem s nebom. Dobila sam poticaj moliti Boga za oproštenje zbog nejedinstva koje se stvorilo među Crkvama".

Maria Voce i skupina fokolara odaju počast na grobu patrijarha Atenagore koji se više puta susreo s Chiaram Lubich

DUHOVNOST JEDINSTVA

Kad bi se jednoga lijepog jutra čovjek probudio i najprije iznenađeno, a zatim sa sve većim zanimanjem, promatrao kako se svijet oko njega promijenio, kao da novim očima gleda sve oko sebe – za njega bi to bio vrlo lijep dan. Jedna nevidljiva osoba ispunila je sobom, svojim nadnaravnim mirisom, zrak koji ga okružuje.

Lica dobro poznatih prijatelja, lice siromaha koji prosi na uglu ulice, radnika koji se uz njega znoji cijelog dana, teško bolesne nećakinje, djeda u poodmaklim godinama, lica djece, supruge... nisu više ona prijašnja. Neko osobito svjetlo neviđenom je ljepotom obasjalo njihove obrise i kretanje te ona zrače uzvišenim dostojanstvom.

Čovjek u zraku otkriva neki topao, ugordan, očinski glas koji jedva razumije, ali koji odzvanja ljubavlju: istinskom, iskrenom, osobnom ljubavlju prema njemu koji se tako često osjećao zapostavljenim, jadnim i osamljenim, beskorisnim, atomom u nepreglednom čovječanstvu koje

podijelio radost koja mu ispunja srce.

U jednom sutoru i njegov će dan završiti i učinit će mu se svitanjem. Gledat će rađanje novoga dana poput isječka iz nekoga nezamislivog, čudesnog filma u kojemu je njemu poznat samo dio radnje – jer Netko drugi savršeno sve poznaje i vodi.

Radosno čeka da otkrije i slijedi tu božansku pustolovinu, namijenjenu njegovu životu ako ne bude čepio uši pred onim glasom, ako svoje najprije kameno, a zatim srce od mesa uspije održati takvim da ljubi Onoga koji je njega prvi uzljubio i slijedi ono što je Njemu po volji.

Ta promjena, ta preobrazba ljudi i svijeta nije samo san ili maštanje.

To je vrlo često kršćansko iskustvo u kojemu kršćanin – jednoga lijepog dana – shvati da se mora s povjerenjem prepustiti Bogu, ako je Bog ljubav, a on predmet te ljubavi.

Trenutak je to u kojemu njegov život odlučno mijenja smjer, a on, razočaran pokušajima kojima

Gledati drukčijim očima

Chiara
Lubich

ga tlači i tjera u anonimnost. Glas mu istodobno nježno i odlučno ponavlja: sada učini ovo, a sada ono! A on, inače neposlušan, ponekad čak i nepokoran, ne uspijeva se oduprijeti tim očaravajućim zapovijedima, slijedi svaki poziv.

Više se ne može prepoznati. U njega se, lijepog i nepouzdanoga, vječno umornoga, u njegove vene, uvukla neka nova mladost, pa sada brz i pokretan obavlja i najzahtjevnejše dužnosti.

Zvana koja zvone, radio koji izvješće, darovi koji stižu, članak koji čita, bolna vijest koju je na trgu doznao od susjeda, sve, sve što ga okružuje – dobiva novi smisao. Male, neznatne pojedinosti razotkrivaju njegovu umu široka obzorja života, duboko značenje povijesti: u zbrici svakidašnjih događaja uspijeva otkriti nit koja – čini se – sve povezuje, sređuje, usklađuje te svaku stvar usmjerava ka dobru i sretnom kraju.

Toliko svjetla obasjava njegov razum i tako snažan poticaj ljubavi utječe na njegovu volju da nema mira dok drugima ne ispriča sve što živi i kuša – kako bi s njima shvatio, osjetio i

je sâm pokušavao graditi budućnost i kojima nikada u potpunosti nije bio zadovoljan, odlučuje se pokoriti naumu Božjem nad sobom. Prisjeti se da posjedu velik dar – slobodu i shvaća da stvorene, dijete Božje, ne može učiniti ništa pametnije od slobodnog prepuštanja volji onoga koji mu ju je darovao.

Tako toga trenutka odluči ne provoditi više svoju, već Božju volju.

Na tragu je velikoga otkrića i mudre odluke koju su donijeli i pravi kršćani.

Sveta mala Terezija je govorila: "Samo se jednoga bojim, svoje volje!"

Papa Ivan je zapisao: "Moja prava veličina leži u potpunom i savršenom predavanju Božjoj volji!"

Katarina Sijenska, koja je iz osobnog iskustva poznavala učinke u duši onih koji radosno provode volju Božju, usklknula je: "O, slatka volja koja daje život i tjeran smrt, daruje svjetlo i izgoniš tamu!"

A, Ivan od Križa je tvrdio, govoreći o onima koji duboko proživljavaju kršćansko iskustvo:

"Ne postoje više dvije volje, već samo jedna, ona Božja, koja je ujedno i volja duše" i objasnio to: "Ne gubi se volja duše koja se oblikovala u Božju, već postaje potpuno njegovom voljom!"

Odluka da se provodi Božja volja, a ne vlastita, jedino je i savršeno ponašanje koje bi trebali prihvati svi kršćani.

Bog po Izajiji poručuje da će se Crkvi pripisati novo ime: "Moja volja u njoj" (Iz 62,4). A Franjo Saleški objašnjava da će "sva prava Spasiteljeva djeca odbaciti svoju volju i bit će samo jedna volja, opća gospodarica i vladarica koja će oživljavati, upravljati i usmjeravati sve duše".

No, kako bi taj istinski život kršćanina uzdignuo u više područje u kojem kraljuju veličina, dostojanstvo i rajske ozračje, korjenito mijenjajući njegov život koji je često jednoličan i bezbojan, naš papa Pavao VI. vrlo lijepo podsjeća da se: "veliki Božji planovi, brižljivi zahvati kojima Gospodin zadire u ljudske sudsbine, mogu kriti, smjestiti i u najobičnijim događajima svakidašnjega života.

Znamo da je usklađivanje naše prkosne volje s onom Božanskom tajna velikoga života. Znači ucijepiti sebe same u Gospodinove misli i prodrijeti u njegove svevideće i milosrdne naume, u njegovu velikodušnost. Zato se moramo uvjeriti da nam glas s neba dolazi objaviti pravo i uzvišeno značenje našega života koje je svatko pozvan pronaći. Ni jedan život nije beskoristan, predodređeni smo za nešto veliko, za Kraljevstvo Božje, za njegove pozive, za njegovo obraćenje, za

suživot i uzdizanje s njim."

Različite ideologije, koje žive u današnjem društvu, imaju svaka svoju viziju svijeta koju privlačno predstavljaju kako bi oduševile pojedince i mase. Živimo uvijek s nadom u bolju budućnost.

Kako različiti pristupi i načini objašnjavanja ljudskoga roda, njegove povijesti i njegove sudsbine ne bi zavaravali – iako s najboljom nakanom – sve stanovnike našega planeta, nužno je da mi, kršćani, nazočni u različitim i najudaljenijim krajevima svijeta, što dosljednije prenesemo evanđeosku poruku. Za to se moramo svesrdno zalagati, s vjerom da će nakon dvadeset stoljeća i za nas moći reći: "Ono što je duša u tijelu to su kršćani u svijetu!" K tomu, kad se danas pojedinci i skupine često izluđuju tražeći nekakav drukčiji život od onoga koji žive, život u kojemu su se novac i blagostanje pokazali nesposobnima zadowoljiti težnje ljudskoga duha, pa se pribjegava razuzdanju zabavi, spolnim ludostima, drogama – kako bi se iskusile nove uzbudljivije vizije života, nužno je predložiti pravu, kršćansku viziju.

Ne goni samo zlo ovu našu nesretnu braću, već žeđ za srećom bez koje čovjek nije čovjek.

Punina radosti plod je kršćanskoga života kada ga živimo onako kako nas Krist uči, radost i u boli, radost koja se rađa upravo iz boli, iz osobne žrtve, žrtvovanja vlastitih pogleda, osobne volje, svojega ja – kako bismo ostavili prostora Bogu, njegovim planovima, njegovim sjajnim, mudrim naumima nad svijetom i svakim od nas.

■

Tina Antolić

DUHOVNOST JEDINSTVA

Arhiv CN

Isus napušteni

"Isus napušteni" razotkrio se umu i srcu Chiare Lubich
24. siječnja 1944. godine

**Chiara
Lubich**

Suznavši da je Isusov vapaj s križa: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?" (Mk 15,34; Mt 27,46) trenutak u kojem je on najviše trpio, toga je dana rekla Dorijani, jednoj od prvih prijateljica: "To je naš Isus! Bit će ideal naših života!" U njemu je tijekom vremena otkrivala beskonačnu Božju ljubav koja se izljeva u svijet. Sljedećih je mjeseci pošla u potragu za onim kojega će nazvati "svojim jedinim Zaručnikom na zemlji", privlačeći mnoge za sobom.

Nepoznato pismo, koje ovdje objavljujemo, a za koje sa sigurnošću možemo potvrditi da je napisano 5. siječnja 1947., najvjerojatnije je upućeno sestrama franjevkama iz Rovereta. U njemu se kristalno jasno razotkriva isključivost, tada već trogodišnje, Chiarine ljubavi prema Isusu napuštenom. Dolazi do izražaja povezanost njegova vapaja napuštenosti i jedinstva za koje je molio Oca u svojoj posljednjoj molitvi, u svojoj "oporuči" (cf. Iv 17,21).

Vigilija Bogojavljenja
Sveto ime Isusovo

Najdraže sestrice!

Često sam se ovih dana poželjela zaustaviti i svakoj osobno odgovoriti na pismo.
Bit ću iskrena, nisam imala vremena.

Vi ćete me razumjeti, sestrice drage!

Ali danas vam ipak, nakon dugo vremena, šaljem ovu misao, misao koja sažima čitav naš duhovni život:
Isus napušteni!

U njemu je sve, on je knjiga nad knjigama. Sažetak svega znanja. Goruća ljubav. Savršen uzor. On je ideal našega života.

Prihvatimo ga kao jedini, bezuvjetan, životni Ideal!

On je svetoga Pavla uzdignuo do tolike svetosti!

On je svetoga Franju učinio svecem najbližim srcu Božjem!

Sestrice drage, vaša rasplamtjela duša žudi da ljubi, pa neka ga postavi pred sebe u svakom sadašnjem trenutku!

I neka vaša ljubav ne bude sentimentalizam!

Neka ne bude suosjećanje koje se svodi na dvije prolivene suze!

Neka bude *podudaranje!*

Postavite ga pred sebe *kao Ideal!*

A onda uronite u Božju volju!

Što vas ona bude činila sličnjima Njemu, dublja će biti vaša radost jer ćete *biti sve bliže Idealu!*

U provođenju volje Božje koja je sva sadržana u *ljubavi prema Bogu i bližnjemu, do potpunoga stapanja u jedno*, pronaći ćete križ na koji se morate razapeti. *Ne bojte se! Štoviše, radujte se!*

Idite prema svojem cilju!

Isusu su potrebne duše koje znaju tako ljubiti, *koje ga izabiru.*

Ne zbog radosti koju pruža hod za njim.

Niti zbog raja koji nam priprema i vječne nagrade.

Niti samo zbog toga da se osjećamo dobro.

Ne, ne, ne! Samo zato što duša, žedna prave ljubavi, želi biti jedno s Njim, želi svoju dušu stopiti s Njegovom, s onom božanskom Dušom skrhanom do smrti, žalosnom i bolnom, prisiljenom vapiti: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?"

Oh! Sestrice moje, imamo samo jedan život, a i taj je kratak. Potom raj! Potom vječnost s Njim. Slijedit ćemo Jaganjca kamo god podje!

Neka vas patnja ne plaši!

Štoviše!

Ili trpjeti ili umrijeti!

Ali tražite patnju koju vam nudi *Božja volja*, a ne samo onu koju vam nalažu nadređeni (poslušnošću jednostavnim zapovijedima), volju Božju koja je *uzajamna ljubav – nova zapovijed – biser evanđelja!*

Učinite sve, učinite sve što je u vašoj moći kako biste bile jedno, vi međusobno i sa svim sestrama. One su vaš bližnji, ljubite ih, zato, kao sebe sâme.

Danas je blagdan Presvetoga imena Gospodnjega. Molim *Nebeskoga Oca, u ime Isusovo, za milost da ubrza čas u kojem ćete sve vi biti jedno, jedno Srce, jedna Volja, jedna misao!* Koja?

Isus raspeti!

Tada ćete, posve privučene križem (koji će sve privući k sebi), raditi na stapanju *svoje male zajednice u jedan savez i time iskazati najveću slavu Bogu!* Tada će Bog živjeti među vama, osjetiti ćete ga. Uživat ćete u njegovoj nazočnosti, dat će vam svoje svjetlo, rasplamsat će u vama svoju ljubav!

No, da biste to postigle, trebate se zavjetovati *Njemu Raspetome.*

Onaj tko se zakleo u Ideal živi od toga!

Nemojte se poslije žaliti da Ideal košta. Vi ste ga željeli. *Pripadajte Idealu! Pjevajte o radosti koja se jedina može nazvati "savršenom"!*

I, na kraju bih vas upitala – ut gaudium vostrum sit plenum i da dar bude prinesen s radošću:

Mislite li da se Isus može proturječiti?

Ne. Nikada!

Isus je rekao: *Jaram je moj sladak i breme moje lako.* I takvi uvijek moraju ostati!

Stoga, hrabro naprijed!

I kada bi vas razapinjali kao njega:

živite sadašnji trenutak i u sadašnjosti želite biti kao on (jer ste dostigli Ideal) *pa će vam svaki jaram biti sladak i svako breme lako!*

EKONOMIJA ZAJEDNIŠTVA

Tatiana
Minakova,
autorica
doktorske rad-
nje o ekonomiji
zajedništva

Do danas je u cijelom svijetu napisano mnogo diplomskih radnji na temu ekonomije zajedništva. Na internetskoj stranici www.ecodicom.net/tesi.php može ih se naći preko 300, na 14 raznih jezika. Jedna od njih je na ruskom jeziku, a obranila ju je Tatiana Minakova na Moskovskom sveučilištu. Radnja nosi naslov "Strategija razvoja malih i srednjih poduzeća u uvjetima društveno usmjerene ekonomije".

Kako si došla na zamisao da uzmeš za temu svoje doktorske disertacije ekonomiju zajedništva?

Arhiv NS

Ekonomija zajedništva u Rusiji

Razgovor s Tatianom Minakovom iz Moskve o njezinoj doktorskoj disertaciji iz ekonomije zajedništva

Brigita
Eterović

Isprva je tema moga studija bila sasvim drugačija. No, vrativši se u Moskvu nakon godine dana provedene s obitelji u Loppianu, osjećala sam da se u meni nešto promjenilo i nisam se više mogla usredotočiti na prijašnji rad. Činilo mi se da Bog od mene traži nešto drugo. Sakupila sam hrabrost i najavila profesoru da želim promijeniti temu.

Otkrivši bogatstvo duhovnosti jedinstva, utjelovljene u različitim područjima ljudske djelatnosti, privukla me zamisao da upoznam ruske znanstvene s prijedlogom ekonomije zajedništva. Moj profesor, naravno,

nije poznavao Pokret fokolara i taj je prijedlog za njega bio nešto sasvim novo. No, zamisao mu se odmah svidjela i sa zadovoljstvom je prihvatio moju odluku. To mi je bio znak da me Bog vodi.

Smion pothvat doista! Je li bilo teško raditi na jednoj tako novoj i, kako kažeš, u Rusiji potpuno nepoznatoj temi?

Rad je trajao dugo, od 2003. do 2008. godine. Cijelo sam to vrijeme radila na svom radnom mjestu, u jednom njemačkom poduzeću, a tu je i obitelj, djeca. Nije bilo literature na ruskom jeziku, stoga sam sve morala

prevoditi iz talijanskog. No, uvijek sam nailazila na ljudе koji su mi pomagali. Muž je prihvatio brigu oko djece, a u samom radu pomagala mi je mama te, naravno, zajednica Pokreta fokolara u Moskvi.

Odlazak na otvorenje industrijske zone u Loppianu bio je prigoda da se profesor bolje upozna s Pokretom fokolara i ekonomijom zajedništva. Već na povratku iz Italije, u avionu, sastavili smo shemu rada: kako je u specifičnim ruskim uvjetima moguće primijeniti ovaj ekonomski model. U svakom znanstvenom djelu, naime, mora postojati, pored

teoretskog dijela i analize postojećih sustava, autorov vlastiti doprinos i prijedlog rješenja određenog problema. Moja se zamisao stoga nije sastojala samo u predstavljanju ekonomije zajedništva, nego i u konkretnoj primjeni tog modela, s naznakom specifičnih nacionalnih, kulturnih i povijesnih osobitosti naše zemlje.

Činilo me se važnim upoznati znanstvene krugove s ovim projektom u cilju razvoja društveno orijentiranih ekonomskih modела te svijesti o odgovornosti tržišta prema društvu. Pokušala sam primijeniti model ekonomije zajedništva u profesionalnoj formaciji siročadi u državnim odgojnim institucijama, a sastojao se u reformi sustava njihove profesionalne formacije te osiguravanju odgovarajućeg radnog mesta onima koji zaviše studij. Moj je prijedlog bio također da se u strukturu malih i srednjih poduzeća uključi kategorija nezaštićenih slojeva društva: djeca nesređenih ili mnogobrojnih obitelji, invalidi. Projekt je bio odobren i podržao ga je gradonačelnik Ostashkova.

Sve to, naravno, nije išlo jednostavno, bilo je tehničkih i birokratskih problema. No nije priječilo razvoj projekta, koji je naišao na odobrenje brojnih osoba. Osnovna ideja - primjena modela ekonomije zajedništva - pokazala se novom u postojećoj ruskoj ekonomskoj teoriji i praksi. Nije to uvijek i svima bilo razumljivo, stoga je održivost prijedloga bilo neophodno dokazati u primjeni.

Objasni nam u kakvoj se situaciji, u tom smislu, trenutačno nalazi Rusija?

Važno je spomenuti da Rusija prolazi vrijeme buđenja duhovnih vrednota pravoslavlja, a s tim u vezi i novog poimanja poduzetništva te djelatnosti

biznismena - vjernika s kršćanskog gledišta. To znači usklađivanje komercijalne aktivnosti sa zakonima te profesionalnu formaciju nove generacije koja bi živjela po kršćanskim načelima. Tržišni odnosi u Rusiji započeli su tek prije nešto više od 20 godina i naš se put razlikuje od puta drugih zemalja, premda nastojimo usvajati pozitivna iskustva onih u kojima je tržišno gospodarstvo već razvijeno.

Kako je tekla obrana radnje?

Bila je doista uspješna, po mišljenju mnogih. Nazočni su bili moja rodbina i prijatelji, osobe iz Pokreta. Zbog svega toga osjećala sam mir i sigurnost. Članovi komisije postavili su mi puno pitanja o mogućnosti ostvarenja ekonomije zajedništva u našim konkretnim uvjetima, jer sam projekt je vrlo korjenit u svojoj praktičnoj primjeni. Stoga mi je jedan profesor postavio pitanje: "Vjerujete li vi u taj projekt? Smatrate li da je doista moguće ostvariti ekonomiju zajedništva u našim uvjetima nedostatno razvijenog sustava društvene odgovornosti poduzetništva?" Odlučno sam odgovorila da vjerujem. Navela sam kako u Italiji i u brojnim zemljama svijeta poduzeća već rade po načelima ekonomije zajedništva, potkrijepivši to konkretnim

podatcima. Moj profesor je pritom u potpunosti bio na mojoj strani. Nakon obrane prišli su mi brojni znanstvenici, ekonomisti i profesori, zainteresirani ekonomijom zajedništva, predlažući mi svoj doprinos u razvoju tog projekta u Rusiji.

Osjećam da je Bog bio cijelo vrijeme sa mnom na ovom napornom, ali krajnje zanimljivom putu. Često su se u meni javljala pitanja na koja nisam uvijek znala dati odgovor. No osjećaj Njegove blizine te pomoći naše zajednice u Rusiji bila je očigledna. Zahvaljujući tome ne osjećam da je ovo samo moj rad i zasluga, nego nešto što smo radili zajedno i što može koristiti svima. ■

Poduzetnička zona ekonomije zajedništva "Lionello Bonfanti" u Loppianu

IZ SAŽETKA

Jedan od osnovnih ciljeva istraživanja bio je razraditi teorijske pretpostavke i praktične preporuke koje će osigurati strateški razvoj društveno orijentiranih poduzeća. Predložena je i razrađena strategija razvoja malih i srednjih poduzeća u oblasti dryne industrije. Navedene su metode za poboljšanje sustava obrazovanja radnika u šumarstvu, vodeći računa o različitim kvalitetnim parametrima i povećanju društvenog utjecaja malih i srednjih poduzeća. Teoretski studij, praktične preporuke i metodološka sredstva izrađeni su na primjeru grada Ostashova u regiji Tver.

SVJEDOČanstvo

*Veliki i mali
- zajednica
pokreta fokolara
u Subotici*

Subotica je najsjeverniji grad u Srbiji s oko 100 tisuća stanovnika, udaljen 10 km od granice s Mađarskom. Ovdje žive ljudi različitih nacionalnosti i vjeroispovijesti. U gradu postoji 10 katoličkih župa i djeluje više duhovnih pokreta.

Prve vijesti o Pokretu fokolara u Suboticu je donio pokojni vlč. Lazar Krmpotić, koji je dolazio u posjet obiteljima Ivanković i Kopilović. U domu obitelji Ivanković su se održavali prvi mali susreti. Godine 1976. u jednom stanu u Subotici otvoren je fokolar. Prvi veći susret održan je u Maloj Bosni, selu pokraj Subotice, nakon čega se duh idealja jedinstva

Ne treba imati mnogo

Zajednica Pokreta fokolara u Subotici svjedoči o snazi zajedništva.

Njihova značajka: mlade obitelji i mnogobrojna djeca.

**Mirjana i
Branimir
Ivanković**

širio. Danas zajednicu Pokreta fokolara u Subotici sačinjavaju osobe svih uzrasta.

Značajka zajednice su obitelji s malom djecom, pa su najbrojnije skupine GEN 4, GEN 3 i Nove obitelji. Osim njih prisutne su volonterke, volonteri, GEN 2 i svećenici. Tijekom godine organiziramo više zajedničkih susreta za sve članove i simpatizere te radimo zajedničke akcije, rješavajući konkretne probleme ljudi u potrebi. Posebno smo radosni što je jedna osoba iz našeg grada, Marina Horvacki, postala fokolarina.

Evo kako su nam neki od članova odgovorili na pitanje što im znači pripadnost zajednici.

"To je svjetlo kojem mogu

uvijek doći, koje je uvijek tu (ma koliko nas malo ili puno bilo), kada loše ide, kada se gubimo u današnjem svijetu... Na našim susretima doživljavam duhovnu prisutnost Isusa među nama i dobivam ohrađenje za dalje." (R. P., 30 g.)

"Znači mi sve. Tu sam prvo naučila ljubiti i konkretno živjeti Evandželje. Svaki susret je za mene novo obogaćenje, tu dobivam snagu prebroditi sve poteškoće i boli, kao i podijeliti radost." (K. H., g.)

"Upoznavši Pokret život mi se posve promijenio. Postala sam bolja krćanka. Naučila sam istinski ljubiti. S prvih susreta pamtim da je jedinstvo među ljudima moguće, iako smo toliko različiti. U našoj zajedni-

ci međusobno se podržavamo i pomažemo, primjerice pričuvamo djecu kako bi mladi roditelji mogli oticiti na svoj susret ili materijalno pomažemo osobama u potrebi." (J. I., 66 g.)

Zajednica u Subotici ima značajnu ulogu u životu mjesne Katoličke crkve. Nema nas puno, najviše zato što je kod nas prisutno mnogo zajednica i pokreta. Ipak vidimo da se duh našeg Pokreta prepoznaće kad god se nađemo s pripadnicima drugih pokreta kao i s onima koji nisu uključeni u nijedan pokret. Svi nastojimo živjeti ideal jedinstva u svojim župama, gdje su mnogi naši članovi temelj pastoralu i zajedništva, ne želeći se isticati ni svojim djelima ni riječima, čak

ni pripadnošću Pokretu, već samo ljubavlju.

U nastavku dajemo riječ nekim od njih. Zamolili smo ih da nam ispričaju svoja iskustva. Najmlađi su i ovoga puta bili najbrži, a njihove riječi imaju okus svježine.

"Nedavno sam zajedno s prijateljima iz folklora pomagala obitelji koja ima devetero djece, a tata im je alkoholičar. Sakupili smo nešto odjeće, igračaka i stvari za bebu. Njihova mama je plakala od sreće." (Maja, 9 g.)

"Pomagala sam prijateljici u školi da uradi zadatak koji nije razumjela. Zamolila me da ostanem s njom u učionici za vrijeme odmora. Nisam se izišlaigrati s ostalima, već sam joj ostala pomagati." (Sara, 7 g.)

"Jučer sam oprao suđe da tata ne mora (jer mama leži, pa ne može). Nije mi bilo teško jer sam to radio s ljubavlju prema tati i mami. Petar (10 g.)

"Spremio sam krevet, praznio sam perilicu kad je tata rekao i za vrijeme ručka često donosim vode braći i sestri!" Andrija (6,5 god.)

"Za svetog Nikolu smo svi dobili po skromni paketić slatkiša i slaniša. Jako smo se radovali. Tata je rekao da bi svatko mogao nešto dati za siromašnu djecu, jer mi sad imamo za par dana slatkiša, a netko nije dobio ni toliko. Odmah je svatko od nas izvadio po jednu ili dvije stvari iz vrećice i odnijeli smo u crkvu za potrebite. Bili smo još veseliji i nikomu nije bilo žao što mi sad imamo puno manje. Nakon dva dana netko je nama donio vreću sa slatkišima, još više nego što smo nas petoro skupa dobili! Imali smo da dijelimo za tjedan dana! Tata i mama su nam objasnili da je to zbog onih Isusovih riječi 'Dajte i dat će vam se!' Jedva čekamo da opet nešto damo za Isusa". Marija Magdalena (3), Ivan (5,5), Andrija (6,5), Tomislav (8) i Petar (10).

"Tata i mama su nam kupili nove četkice za zube. Kada je moj mladi brat Ivan želio dobiti ljubičastu četkicu (zato da ih možemo razlikovati i ne pomiješati), a i ja sam je tako želio, dao sam mu iz ljubavi prema Isusu. On je bio sretan i rekao da će sljedeći put ja moći uzeti ljubičastu četkicu." Tomislav (8)

Vidjeli smo da zajedno možemo riješiti i neke probleme. Naša prijateljica iz zajednice radila je u tvornici tekstila. Živi s ocem i mlađim bratom, bez majke. Jednom prilikom povjerala nam je kako joj je teško, jer na poslu vladaju netrpeljivost, podvale i svađe među radnicima, a uz to je i vrlo slabo plaćena, pa je htjela tražiti novi posao. Zamisao joj je bila da se zaposli u krojačkoj radnji, ali joj je za to trebala praksa. Obećali smo da ćemo vidjeti što možemo učiniti. Sjetili smo se da jedna osoba iz naše zajednice ima šivaći stroj, a i sama je krojačica. Odmah je pristala dati joj svoj stroj na korištenje, te se ponudila poučiti našu prijateljicu šivati. Međutim, stroj je trebalo servisirati. Novac

smo dobili iz kasice Mladih za ujedinjeni svijet, a zaradili su ga u akciji pravljenja sirupa od bazge, što su namijenili za potrebite. Stroj je došao do naše prijateljice, a što je još važnije, izgradio se odnos povjerenja i prijateljstva između njih dvije, poput odnosa majke i kćeri. Nakon nekoliko mjeseci uspjela je pronaći drugi posao s kojim je zadovoljna.

Od jednog prijatelja iz grupe novih obitelji saznali smo da dobrotvorna organizacija u kojoj radi daje novčanu pomoć obiteljima za podmirenje osnovnih životnih potreba (hrana, ogrjev i sl.). Poznavali smo obitelj s dvoje male djece kojima je bila potrebna pomoć. Dolazila je zima, a njima dimnjaci nisu bili ispravni niti su imali ogrjev. Brzo smo se povezali i uspjeli su dobiti sredstva kojima su popravili dva dimnjaka i osigurali ogrjev.

Uvijek iznova doživljavamo kako nije potrebno imati mnogo da bismo imali što dati drugima, nego je važnije da ono što imamo kruži među nama.

*Mirjana i
Branimir:
"Tijekom
godine
organiziramo
više zajedničkih
susreta za sve
članove i
simpatizere te
radimo
zajedničke
akcije,
rješavajući
konkretnе
probleme ljudi
u potrebi".*

Arhiva NS (2)

INTERVJU

Đina
Perkov

*Alma Šunje:
"Za opstanak
planeta
neophodno je
graditi mostove
zajedništva i
razumijevanja
kako bi naša
djeca imala
sigurniju i
mirniju
budućnost".*

**Čime se bavite, koji su Vaši
interesi i životni ideali?**

Radim kao poslovna savjetnica pri Međunarodnoj organizaciji za migracije. Pored posla kojim se bavim posvetila sam se i humanitarnom radu sa željom da pomognem ljudima kojima je potrebna pomoć. Volim književnost, glazbu, sport i planinarenje.

Jedan od mojih životnih ciljeva je pomoći svojim kćerkama da odrastu u zdrave, čestite i vrijedne ljude koji će slijediti određeni sustav vrijednosti u kojem će ljubav prema bližnjemu biti najvažnija vrijednost.

*Kako ste proživljavali rat u
Bosni i Hercegovini i što Vam je
bilo najteže?*

Rat je zaista nešto toliko strašno da ne postoje riječi kojima se takav događaj može opisati. Mnogo je teških trenutaka koje će pamtiti do kraja života, ali je svakako najteži trenutak kada sam sa svoje dvije, tada četverogodišnje kćerke, bježala iz Sarajeva koje je stalno granatirano, a da nisam znala ni kamo idem ni hoću li se i kada vratiti svojoj kući. Teško mi je bilo svaki put kada sam čula za pogibiju meni bliskih osoba, kada sam gledala slike masakra nevinih ljudi, uništene gradove i sela. Posebno mi je bilo teško kada sam prvi put nakon 4 godine dobila sliku moje majke na kojoj je nisam mogla prepoznati, ali je bio bolan i moj prvi dolazak u grad i susret s roditeljima i s razrušenim Sarajevom.

Jeste li u ratu doživjeli što pozitivnoga?

Mnoga pozitivna iskustva davala su mi nadu da će se život nastaviti, da će iz svega što se dogodilo nešto naučiti, da će više cijeniti svaki trenutak života, da će nastojati što više vremena provoditi s osobama koje volim, da će svaku благодat koja mi je podarena više poštovati i cijeniti, da će pomoći onima kojima je pomoći potrebna, jer je i meni pomognuto kada mi je bilo najpotrebnije!

Najljepša strana našeg petogodišnjeg izbjegličkog života vezana je za dolazak u Italiju, zahvaljujući mojim dragim prijateljima u Genovi koji su moj život i život moje djece učinili ljepšim, humanijim, dostoјnim čovjeka!

Lanac prijateljstva

*Razgovaramo s Almom Šunje
iz Sarajeva, zauzetom
humanitarnom djelatnicom*

Pomagali ste djeci i obiteljima koje su bile najviše pogodene ratom...

Premalo je prostora da bih vam ispričala brojne životne priče u kojima su glavni akteri bili djeca žrtve rata koja su ostala invalidi ili su uslijed ratnih djelovanja oboljela od najtežih bolesti, pa im je bio neophodan novac za lijekove.

Posebno je potresna priča o djevojčici iz blizine Goražda čiji je otac ubijen na početku rata, a ona, njena majka i 4 sestre su uspjele pobjeći u Goražde. Jednom za vrijeme "primirja" 3 sestre su se igrale u dvorištu ispred kuće, a najmlađa (tada beba) je ostala s majkom u kući. Iznenada je pala granata i na mjestu ubila 2 djevojčice a treća je teško ranjena prevezena u improviziranu bolnicu gdje joj je amputirana desna nogu. Moji prijatelji iz Pokreta fokolara u Italiji godinama su pomagali djevojčici, njezinoj majci i sestri, sve dok nije završila srednju školu i našla posao u Sarajevu.

Sjećam se i dječaka iz Tuzle kojemu je amputirana nogu, ali je došlo do komplikacija i jedina nada je bio odlazak u Bolognu. Moji prijatelji iz Genove, kao i Fokolari prikupili su novac neophodan za operaciju a prof. iz Bologne je besplatno uradio intervenciju koja je dječaka spasila od totalne amputacije desne noge.

Mnogo je još primjera ljudske dobrote, ljubavi i solidarnosti i ja zahvaljujem svim dobrim ljudima u Italiji koji su sudjelovali u akcijama solidarnosti i pomoći brojnim obiteljima iz Bosne i Hercegovine.

Kako ste se susreli s Pokretom fokolara i što Vam je to značilo?

S Pokretom fokolara sam se upoznala preko moje prijateljice u Genovi. Taj mi je susret bio posebno važan jer me je uvjerio da postoje ljudi kojima vjera,

nacija ili boja kože nisu važne. Bitna je ljubav i poštivanje bližnjega kao temeljni oblik međuljudskih odnosa.

Što je za Vas dijalog i kako ga živite u svojoj sredini?

Dijalog je osnovni oblik komuniciranja bez kojeg nema napretka. Vidjeli smo da se ratom ništa ne rješava. Bez kvalitetnog dijaloga nema rješenja, bilo da je riječ o prijateljskom, poslovnom ili obiteljskom odnosu, a da ne govorim o dijaluču koji ima najširi utjecaj na funkcioniranje jednog državnog sustava.

Je li danas teško graditi mostove zajedništva u Bosni i Hercegovini?

Mostovi zajedništva su jedini način da stvorimo život dostojan čovjeka na ovim prostorima. Ja sam odgojena i odrasla u sustavu u kojem je to bio jedini način postojanja. Nažalost, rat je učinio svoje, posljedice su ostale, ali mislim da je većina običnih ljudi spremna na dijalog i na suradnju.

Bosna i Hercegovina nije izolirana od ostatka svijeta, pa je i sve ono što se događa ovdje neodvojivo dio globalnih kretanja. Mislim da je za opstanak planete neophodno graditi mostove zajedništva i razumijevanja kako bi naša djeca imala sigurniju i mirniju budućnost.

Dijalog među religijama može otvoriti putove mira među državama i narodima. Kakva su Vaša razmišljanja i iskustva u vezi s tim?

Religija je vrlo važan segment svakog društva. Svaka religija u svom temelju ima ljubav prema bližnjem i ako ne budemo gajili tu ljubav i poštovanje u međusobnim odnosima (i među priпадnicima istih religija), onda je upitna budućnost čovječanstva.

Mislim da je jako važno postaviti vrijednosne kriterije koji će se prenositi i na buduće generacije. Ukoliko nam kriteriji budu pogrešni, sustav neće funkcionirati. Ili će funkcionirati na najmanje poželjan način.

Ja sam odrasla u multikulturalnoj i multietničkoj sredini gdje su se poštivali svi vjerski blagdani i gdje je mjera vrijednosti svakog živog bića bila njegova ljudskost. I danas vjerujem da se ljudi mogu razlikovati samo po tome koliko je ljubavi u njima i ta je ljubav istinski pokretač kvalitete našeg razmišljanja i djelovanja.

Što biste poručili čitateljima Novoga svijeta?

Putem zajedničkog činjenja dobrih djela formira se neraskidiv lanac prijateljstva u kojem osobe koje žive na različitim stranama svijeta, i koje imaju različit način života, imaju zajedničku nit koja ih povezuje: ljubav prema drugim ljudima, dobru volju da pomognu potrebitima, ne pitajući ni za naciju, ni za religiju, ni za boju kože ili kulturu.

Ovakvi ljudi su moja nada za budućnost naše djece: jer takve osobe siju ljubav i toleranciju, siju prave životne vrijednosti koje su najvažnije za stabilnost čovječanstva.

Alma sa sudionicima kršćansko-islamskog simpozija u Castelgandolfu

Arhiv NS (2)

MLADI

Povezanost

Među mnoštvom lijepih blagdanskih čestitki pristiglih električkom poštom jedna me se posebno dojmla. Prezentacija pod naslovom "Božić blagdan povezanosti" donosi i tekst koji među ostalim kaže: "Kao nikada prije u povijesti, mi smo neobično dobro povezani. U svakom je džepu mobitel... Ali uza sve to ljudi kao da gube stvarnu povezanost... naši su životi sve brži... Božić je blagdan povezanosti. Bog se povezao s nama... Budimo poveznica jedni drugima."

Te me riječi podsjećaju na posjet dragim prijateljicama u okolini Kloštra Ivanića. Hrabra četvorka uputila se hladnog prosinackog prijepodneva iz Zagreba s jednim jedinim razlo-

Predstava

Jednom, ne baš tako davno, u gradu Sarajevu među mladima Pokreta fokolara rodila se ideja da pripreme iznenadjenje za najmlađe. Osmislili smo predstavu za blagdan sv. Nikole i pripremili paketiće s darovima. Angažirali smo i odrasle da sudjeluju u pripremanju paketića kako bi bili što bogatiji.

Predstava za blagdan sv. Nikole je prešla u tradiciju. Ove godine napravili smo paketiće za 27 djece, a sv. Nikola je došao pravo iz Splita s divnom ilustriranom pričom o Chiari Luce koju su maleni pozorno pratili.

(S. Stjepić)

donijela nekoliko deka i jastuka. Dobila ih je od žene koja ju se izričito zamolila da to odnese beskućnicima, a nije znala za našu akciju. Osjećali smo da nas Bog vodi.

Neki od studenata koji su za Božić odlazili kući uključili su se u ukrašavanje poklona za beskućnike. Od skupljenog novca kupili smo hranu i piće, potom smo svečano aranžirali hranu na pladnjeve.

Cilj nam je bio dati najbolje od sebe, pa makar to bilo sasvim malo, ali od srca i iskreno. I doista, bilo je to predivno iskustvo i za nas i za njih. Maleni prostor prihvatališta nas je neugodno iznenadio, ali se nismo obeshrabrilni. Svi ljudi koje smo susreli primili su nas otvorena srca. Na

Blagdanske priče

Donosimo tri kratke crtice mladih koji su se u blagdansko vrijeme posvetili drugima

gom: oživjeti veze. Koliko bismo razloga mogli naći za rijetke susrete: loša prometna povezanost, nepovoljne finansijske prilike ili nedostatak vremena. A koliko radosti donosi ovaj kratak, srdačan susret. Otkrivaju se i sunarodnjaci, netko se prisjeća kako su ovi dani izgledali u prošlosti. Ne smeta nam razlika u godinama i navikama. Kako prija kava iz džezve tog ledenog jutra! Jer hladan zrak struji unatoč peći koja neumoljivo guta drva. Svi smo se ogrijali nečim drugim: prepoznali smo se braćom u Onome čiji dolazak za koji dan slavimo. Hvala Zori, Maji, Robertu, Karolini, Zrinki!

(D. Poletto)

Beskućnici

Svake godine nastojimo razveseliti nekoga za vrijeme blagdana. Ove godine željeli smo učiniti nešto za beskućnike. Tako smo otkrili da beskućnici u Splitu imaju prihvatište, a uz pomoć udruge "Most" i pojedinačne dobre volje nisu prepušteni sami sebi.

Na božićnom koncertu akciju smo predstavili i odraslima te smo primili dodatnu pomoć. Dvoje mladih je čak izradilo ukrasne anđele za prodaju, te je sav novac išao za troškove hrane i pića, potrebnih za što svečaniji susret s beskućnicima. Ugodno smo se iznenadili kada je jedna osoba

početku susreta bilo je malo suzdržanosti, ali kako je vrijeme odmicalo, ozračje u prihvatištu postajalo je sve opuštenije i veselije, te smo zajedno i pjevali. Poseban trenutak je bio kada je jedan čovjek rekao: "Zbog susreta s vama ja sam bar na jedan dan zaboravio na kakvom sam mjestu".

Jedan mladić je na kraju komentirao: "Dirnut sam ovim susretom. Nije lako biti u koži ovih ljudi, doista trebamo biti zahvalni za sve što nam Bog besplatno daruje". Svi smo se rastali sa željom za budućim akcijama.

(T. Božinović)

ZDRAVLJE

Antibiotici

Antibiotici su lijekovi koji sprječavaju rast bakterija i koriste se u liječenju bakterijskih infekcija. Nisu djelotvorni protiv virusa koji uzrokuju bolesti kao što je gripa, obična prehlada.

Što su bakterije i virusi?

Bakterije su mikrobi koji nastanjuju ljudsko tijelo, životinje, biljke, a mogu se naći i u zraku, vodi, tlu...

Većinom su to «dobre» bakterije bez kojih ne bismo mogli živjeti. Ako se nađu na krivom mjestu u našem organizmu, bakterije mogu uzrokovati bolesti kao što su: upala pluća, meningitis /upala moždanih ovojnica/, infekcije rana, neke upale grla i uha, infekcije mokraćnog sustava. Kada nastane bakterijska infekcija antibiotici mogu ubiti bakterije i time spasiti živote. Zato ih smanimo vrlo dragocjenim lijekovima.

Virusi su puno manji od bakterija i da bi preživjeli trebaju žive stanice. Virusi nisu prirodni stanovnici ljudskog tijela kao bakterije, uzrokuju bolesti kao

što su: obična prehlada, gripa, većina upala grla i uha, ospice, rubeola, virusni hepatitis, AIDS. Najčešće infekcije su infekcije gornjih dišnih putova koje su najčešće uzrokovane virusima. Od obične prehlade može se oboljeti i nekoliko puta godišnje s obzirom da ju može uzrokovati veliki broj različitih virusa. Kod infekcija dišnih putova najvažnija mjeru sprječavanja širenja infekcija je pranje ruku, a obzirom da kod govora, kihanja i kašljanja virusne i bakterijske

čestice padaju na okolne površine i rukama ljudi se dalje prenose. Rasipavanje zaraznih čestica će se smanjiti ako se pri kihanju i kašljaju pokriju usta i nos maramicom. Nakon uporabe maramice treba baciti /oprati/, a ruke oprati ili dezinficirati. Alternativno se, pri kihanju i kašljaju, usta i nos mogu prekriti gornjim dijelom rukava s obzirom da se tim dijelom tijela neće dalje dodirivati površine.

Djelotvornost antibiotika je ugrožena jer su bakterije iz okoliša i u našem tijelu razvile otpornost na te lijekove. Do toga dolazi zbog prevelikog korištenja antibiotika. Zato trebamo izbjegavati nepotrebnu upotrebu antibiotika, primjerice za liječenje obične prehlade koja je virusna infekcija i antibiotik nije ni od kakve pomoći.

Svako povišenje tjelesne temperature ne znači da trebate antibiotik! Vaš liječnik zna kad trebate antibiotike. Ne koristite antibiotike bez savjeta svog liječnika!

Ako bakterije postanu otporne na lijekove koji se koriste za liječenje infekcija, liječenje bolesnika moglo bi trajati dulje, a bolesnik bi mogao i umrijeti. Primjerice, nekim antibioticima možda se više ne bi mogle liječiti bakterijske infekcije. Zbog toga bi se možda morali koristiti drugi antibiotici, koji bi mogli imati više neželjenih nuspojava. A korištenje drugih antibiotika rezultirat će time da bakterije postanu otporne i na te lijekove... Na kraju bismo se mogli naći u situaciji da nemamo više nikakvih lijekova za liječenje infekcija. Zato se svi moramo uključiti u odgovorno korištenje ovih lijekova kako bismo njihovu djelotvornost sačuvali i za buduće generacije. ■

**Mirjana
Grga,
dr. med.**

AKTUALNO

VISUAL IN PHOTOGRAPHY

U drugu skupinu spadaju oni koji u obiteljskoj i vlastitoj prošlosti imaju veće poteškoće, i koji se ne znaju na prikladan način nositi sa stresnim situacijama, tako da praktički svaki problem u životu za njih predstavlja izvor stresa. Siromašni odnosi s drugima, prisutnost alkohola i droga, kriminalitet koji nije povezan s kockanjem, te obiteljska povijest antisocijalnog ponašanja, karakteristična je za ovu skupinu. Kod ovih osoba kockanje predstavlja emotivnog bijega iz problematičnih situacija ili sredstvo reguliranja negativnih stanja raspoloženja, a osobe iz ove skupine teško se odlučuju tražiti pomoć.

Posljedice za obitelj

Obitelji ovisnika o kockanju ozbiljno su ranjene, te zbog toga i članovi obitelji trebaju stručnu pomoć kroz koju ih je nužno pripremiti na moguće buduće probleme. Ono što se često događa jest da nevolje s ovisnošću uključuju supružnika i djecu, koji su često napastovani verbalno a nerijetko i fizički. Nažalost, to nasilje ostaje neprimijećeno, kao i dječja patnja koja se odvija u tišini obiteljskog doma.

Proizlazi da ovisnost o kockanju ruši obiteljske odnose na svim razinama. Nestaje povjerenja zbog prijašnjih neispunjениh obećanja o prestanku kockanja. Obitelji su zbumjene

Kako dolazi do kockanja?

Veliki broj ljudi se na ovaj ili onaj način bavi kockanjem, bilo da je riječ o sportskoj kladionici, igrama na sreću, igraonicama s aparatima ili casinima. Na koji način se obično kockanje ili klađenje može pretvoriti u ovisnost o kockanju?

Boris
Vidović

Prema različitim istraživanjima ovisnici se mogu svrstati u tri podskupine, s obzirom na način na koji su došli do razvoja poremećaja. U prvu skupinu mogu se svrstati oni koji ne pokazuju prethodne psihološke smetnje već jednostavno izgube kontrolu nad kockanjem uslijed psiholoških zakonitosti uvjetovanja i iskrivljenih poimanja po pitanju uspešnosti u kockanju. Osobama koje spadaju u ovu skupinu dovoljan je i najmanji oblik intervencije kako bi se riješio problem, a nerijetko se događa i spontani oporavak.

Treću skupinu obilježava biološka ranjivost, što je vidljivo u prevelikoj impulzivnosti osobe, nedostatku pažnje i antisocijalnim karakteristikama u ponašanju. Biološka ranjenost slabi kontrolu ponašanja ne samo pri kockanju nego i na drugim područjima života. Klinička iskustva pokazuju da je upravo ovaj treći način, označen kao antisocijalni impulzivni poremećaj ličnosti, najteži, a karakterističan je po različitim oblicima nefunkcionalnog ponašanja i po prisutnosti različitih oblika ovisnosti.

jer žele pomoći svome članu, mada ne vjeruju da će uspjeti u tome. On sam često se osjeća prezren i odbačen, što dodatno pogoršava njegovo samopouzdanje i mogućnost prestanka kockanja. Ono što je neophodno napraviti kada dođe do razotkrivanja ovisnosti jest potražiti stručnu pomoć i potpuno financijski izolirati pojedinca, koliko god to bilo teško. Osim toga, potrebno je razviti svijest o nužnosti promjene u cijelom obiteljskom funkcioniranju, kao i pronaći podršku šire zajednice za obitelj kako bi

ustrajali u promjenama i pomoći ovisniku.

Kad su u pitanju adolescenti, njihovo kockanje motivirano je najčešće zabavom, socijaliziranjem, traženjem novca ili jednostavno uzbuđenjem koje kockanje povlači za sobom. Jednako tako kockanje može biti motivirano i bijegom od problema u kući ili u školi, ili jednostavno bijegom od lošeg raspoloženja, kao što su osjećaji potištenosti i depresivnosti.

Nedostatak smisla kao podloga za razvoj ovisnosti

Pitanje smisla vlastitog života često je prisutno kad se dođe do krajnjih granica ovisnosti o kockanju. No ovisnost o kockanju samo je jedna od posljedica koje mogu nastati uslijed nedostatka smisla života ili idealna za koji se živi.

Na jednom američkom sveučilištu svojedobno je provedeno istraživanje u kojem je sudjelovalo 60 studenata koji su pokušali suicid. Njih 85% je izjavilo da su to učinili zato što im se "život činio besmislenim". Međutim, ono što je interesantno jest podatak da su gotovo svi oni kojima se život činio besmi-

slenim u isto vrijeme bili aktivni u društvenom životu, dobri studenti koji su imali i dobre odnose u svojim obiteljima.

Egzistencijalna praznina jest specifično ljudsko pitanje koje se može zadovoljiti samo ostvarivanjem smisla vlastitog života. Čovjek je jednostavno upitan o smislu vlastitog postojanja, a odgovor se daje kroz vlastito djelovanje: kroz ostvarivanje nekog životnog idealja, kroz ljubav prema drugoj osobi, ili zauzimanjem životnog stava u situacijama u kojima više nije moguće biti životno aktivan, kao što je to slučaj u teškim bolestima.

U nedostatku životnog smisla ili razloga zbog kojeg živjeti, nastaje plodno tlo za razvoj triju neurotičnih simptoma: potištenosti, agresivnosti i ovisnosti. Nažalost, kultura u kojoj živimo pogoduje nastanku ove praznine zbog prevelike usmjerenošću čovjeka na samoga sebe i nedostatka opredjeljenja za zajedničko dobro, odnosno za aktivnosti koje su usmjerenе prema drugima. Posljedica zaočujenosti vlastitim uspjesima i neuspjesima doprinose rastu depresije, koja je u vrlo visokom stupnju prisutna kod ovisnika o kocki, te osjećaju kako život nema smisla.

Zbog toga je, u smislu prevencije, neophodno promicati aktivnosti koje su usmjerenе prema zajedničkom dobru kao i afirmiranju duhovne dimenzije u čovjekovom životu, one dimenzije koja osobu jača protiv anksioznosti i razočaranja, te mu omogućuje pravilan odnos prema egzistencijalnim problemima.

Više informacija
www.kockanje.info
 telefon za pomoć:
 0800-7888

Znakovi i simptomi kod adolescenata

- Neobjašnjivi izostanci
- Popuštanje u školi
- Traženje ili posuđivanje novca od vršnjaka
- Povlačenje od obitelji i vršnjaka
- Promjene u ponašanju (spavanje po danu, anksioznost, neraspoloženje, umor za vrijeme nastave, promjene u navikama spavanja i prehrane)
- Laganje, varanje ili krađa u školi ili kod kuće
- Trošenje više vremena nego obično u čitanju sportskih novina, časopisa ili magazina
- Prodaja vlastitih stvari
- Neobjašnjivo posjeđovanje velikih svota novca ili drugih materijalnih stvari
- Igranje kockarskih igara na internetu
- Povećan interes o kockarskim razgovorima

Kada dođe do razotkrivanja ovisnosti treba potpuno financijski izolirati pojedinca, razviti svijest o nužnosti promjene u cijelom obiteljskom funkcioniranju i pronaći podršku šire zajednice

RAZGOVORI

S psihologom

Moji prijatelji smatraju da je pornografija među mladima i adolescentima nešto normalno. Ipak, kad pogledam pornografski film, osjećam se tužan i mislim da je ljubav nešto sasvim drugo.

David

Uz mnoge pozitivne vidove suvremeno društvo medija predstavlja nam informacijski pluralizam koji je često samo zbrka i prevara. Mislim osobito na to kako se predstavljaju osjećajnost i sentimentalnost u tzv. televizijskim talk-showima ili u mnogim programima namijenjenima mladima i adolescentima.

Najudaljenija točka te zbrke je pornografija i sve one emisije koje se temelje na emotivnom špekuliranju, a koje privlače mnogo gledatelja ostavljajući ih razočaranima, tužnim i bolesno ovisnim.

Naime, kad se osoba nađe pred televizorom, pred Internetom ili filmom, ona se često

poistovjećuje sa situacijama i likovima, i to je snažno emotivno zahteva. A kada nisu vođene istinom i kritičnošću, emocije imaju snagu privući osobu i učiniti je ovisnom.

Osim toga, ako su cilj samima sebi, emocije nisu izraz cjelevite osobe, pa ostavljaju

prazninu i razočarenje. To je zato što emocije trebaju biti jedno s osobom i s njezinim ponašanjem. Tako u pornografiji gola tijela koja vidimo ne ljube jedno drugo, nego je to seks. Tako se tijelo odvaja od ostatka osobe.

Ima nekoliko temeljnih istina prisutnih u

svakoj osobi od njezina rođenja. Jedna od njih je i to da tijelo očituje cjelevitu osobu (a kod pornografije se to ne događa), te da istinsko nosi radost a lažno donosi žalost.

Eto zašto postoji duboka razlika između dvije osobe koje prakticiraju seks u pornografskom filmu i dvije osobe, možda već dulje vremena u braku, koje ljube jedna drugu. Ono što rade u prvom slučaju mi zovemo morbidnost (jer je lažno), a u drugom slučaju intimnost (jer je istinsko).

E. Aceti

o djeci

*I ma m
kćer, majku
dvoje djece,
jedno ima 18
mjeseci, a drugo 4
godine. Kad otidem k
njoj, uvijek joj je upaljen
televizor. Kakav
utjecaj ima televizija
na tako malu djecu?*

Franka

Zanimljiva istraživanja pokazala su da u kućama gdje ima male djece televizor zna biti upaljen i po 8 sati na dan. Mnogi roditelji misle da mala djeca ne razumiju programe za odrasle i da im zvukovi i slike s televizora ne smetaju. Istraživanje provedeno na 50 djece između 12 i 36 mjeseci života pokazalo je da ako je televizor upaljen

u sobi gdje se djeca igraju, oni ga često pogledaju dok se igraju (djeca od 12 mjeseci 27 puta u vremenu od 30 minuta, djeca od 24 mjeseca 26 puta, a djeca od 36 mjeseci 17

a pozornost je prekidana. Stručnjaci tvrde da televizor u pozadini smeta napornima djeteta da zadrži pozornost na svoju igru, pa bi zato roditelji morali što je više

Televizija u pozadini

moguće ograničiti izlaganje svoje djece televizoru u pozadini. Kao baka pokušajte predložiti svojoj kćeri da televizor bude ugašen. Tako ćete omogućiti svojim unučićima da potpuno urone u svoje igre i pomoći im da rastu slobodni i vedri.

M. R. Pagliari

O obitelji

Prije nekoliko dana bila sam svjedokom bezuspješnih zahtjeva malenog djeteta da se igra s dvojicom starijih dječaka. Stariji su ga stalno odbijali, a njihovi roditelji nisu reagirali. Ne vodi li takvo ponašanje bulizmu?

Darija

Da, tako je! Takvim ponašanjem, kako djeca tako i roditelji, ne vode računa o osjećajima i potrebama drugoga. Kako čitam iz pisma, najviše vas pogada to što roditelji nisu reagirali kako bi posredovali i olakšali

odnos među djecom. Ostali su neosjetljivi i nisu uočili prigodu da svojoj djeci daju kakav praktičan prijedlog za uspostavljenje prijateljstva. Odrasli imaju tu predivnu mogućnost da

te tako i dalje malisanu davali do znanja da je suvišan. Mislim da je to izgubljena prigoda da se djeca odgajaju za jačanje njihovih socijalnih vještina. Nije tu riječ o nekakvoj "dobroti"

Odgoj za društvenost

se umiješaju u sukobe djece nudeći im jednostavna, razigrana rješenja kako bi ih odvratili od njihovih svađa. Svojim ponašanjem ovi roditelji nisu samo zanemarili ponašanje njihove djece prema mlađem djetetu, nego su ga čak i ohrabrili (tražeći da se ukloni s fotografije dok su fotografirali svoju djecu)

bez dubine, nego o tome da se uoče životni trenutci u kojima možemo poučiti djecu da postavljanje u tuđu kožu, osobito ako su slabiji, pomaže da rastu fleksibilniji i inteligentniji, manje uvjetovani impulsima i željama.

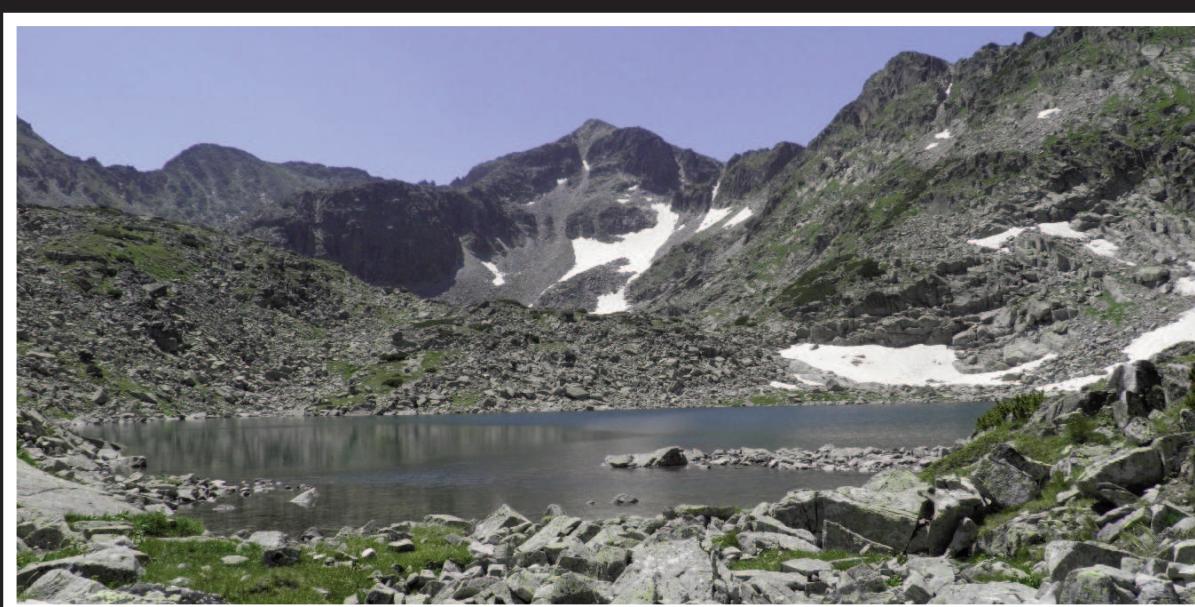
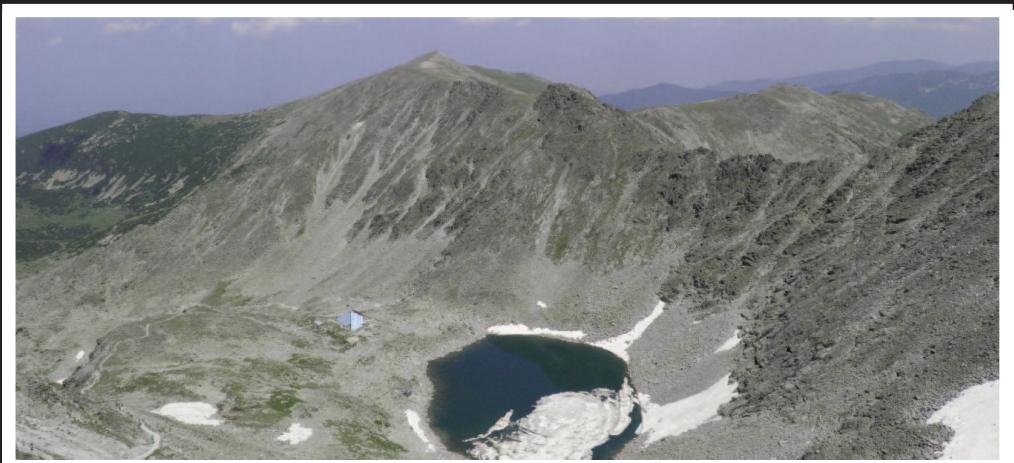
M. P. Triggiano

SLIKOM I RIJEČJU

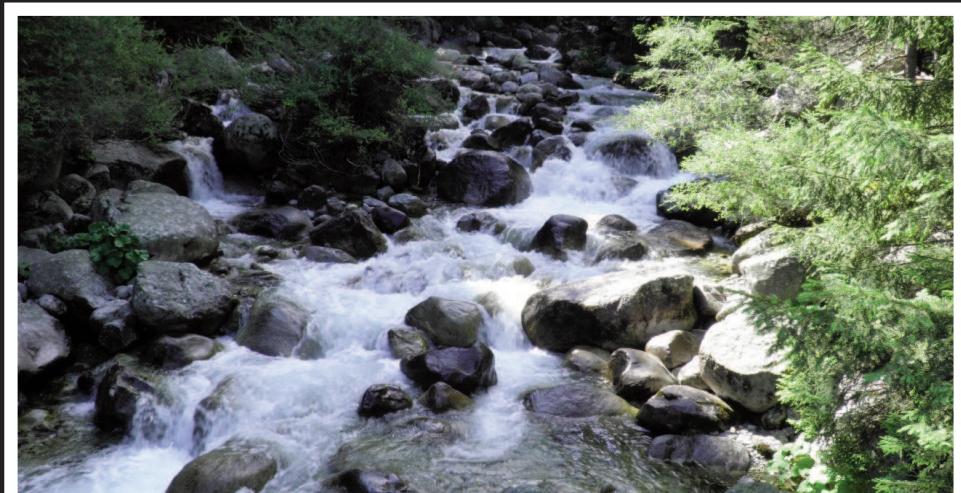
Voda

Najviše leđeno jezero na Balkanu u gorju Rila Bugarskoj, na nadmorskoj visini od 2750 m. Volim te strmine, na putu između vode i leda i neba u dhu dva briješa.

Prekrasni pejzaži okruživali su nas pri usponu na najviši vrh Balkana, Musalu u Bugarskoj, 2924 m. Više vodenih oaza, toplih poljubaca neba, harmonija misli prema Uzvišenom...

Maja
Zegnal

Bugarska je jedna od zemalja najbogatijih vodom. Kiša je padala, a njezini počeci ostavljali su razigrane kapljice suza...

